

DARILA!

HONKONTO

HRANILNA KNJIZICA SAMO ZA MLAJŠE OD 14 LET!

DARILA!

BCIKB BANCA DI CREDITO DI TRIESTE TRZASKA KREDITNA BANKA

Milje, KGS in predčasne volitve

SANDOR TENCE

Trzaska politika je stopila v novo leto z nekaterimi starimi in novimi problemi. Med njimi izstopajo napetosti v Miljah in v Kraski gorski skupnosti, medtem ko se je v Nabrezini, kot kaže, situacija nekoliko umirila, ceprav to občinsko upravo bremenijo dalec največji upravni problemi.

V miljski občini ima kriza čisto lokalne in najbrž tudi medosebne razsežnosti, krajevni problemi pa se tam prepletajo z izredno težavnimi odnosi na levi, posebno med DSL in SKP. Če so v Trstu politični odnosi med strankama slabi, a kolikor toliko korektni, smo v Miljah na robu razkola, ki zna odpreti pot razpustu občinskega sveta in predčasnim volitvam. Zdi se neverjetno, a to, kar ni uspelo desnici, bo morda uspelo levici, kar bi bilo seveda klavrn poraz za miljsko napredno gibanje, in ne samo zanj.

Manj dramatičen se zdi položaj v Kraski gorski skupnosti, kjer se je očitno zataknilo na ravni političnega komuniciranja med strankami levosredinskega zavezništva. Polemike so seveda srž demokracije, znani spori med SSK in Demokrati (DSL, bivsi socialisti in neodvisni) pa se ne zdijo nepremostljivi, vsaj v taki meri ne, da bi lahko prejudicirali prihodnost tako pomembne ustanove, kot je KGS.

Novo leto je torej na Trzaskem podedovalo od starega nekatere nerešene politične vzele, v tem letu pa bodo skoraj gotovo predčasne parlamentarne volitve, o katerih slovenska politika, kot kaže, se sploh ni začela razmišljati. Ponekod se sicer že pojavljajo razne kandidature za senat in zbornico, a le na ravni govoric in novinarskih domnev, resnega pa se ni ničesar. O pripravah na volitve torej ni ne duha ne sluha, da ne govorimo o kolikor toliko skupni politični in volilni viziji, s katero smo se leta 1994, kljub vsem težavam in protislovjem, predstavili na takratni zelo naporni volilni preizkušnji.

A kaj, ko smo (v politiki, a tudi na drugih področjih) navajeni, da prevečkrat zamujamo prave vlake oziroma da v zadnjem trenutku skociamo na tiste, za katere je vlakodvoja že dolocil smer vožnje.

Mokro in mrzlo slovo praznikov

BOCEN - Božični in novoletni prazniki so se v severni in deloma srednji Italiji iztekli v znamenju slabega vremena. Na Severu je v višinskih predelih snežilo, sneg je pobelil tudi nekatera mesta, drugod pa je deževalo; snežilo je tudi na severnih Apeninih. Na vseh cestah je bil promet zelo gost - ponekod pa zaradi sneženja tudi otežkočen - saj so se dopustniki včeraj vračali domov, kjer jih jutri že čaka delo.

Na 2. strani

Danes novoletni koncert TKB in GM

TRST - Komorni orkester radiotelevizije Slovenija Camerata Labacensis bo oblikoval program novoletnega koncerta, ki se bo začel danes ob 18. uri v Kulturnem domu. Koncert je v sodelovanju z Glasbeno matico organizirala Trzaska kreditna banka. Orkester bo vodil Miroslav Homen, kot solist pa bo nastopil Stanko Arnold (trobenta). Program koncerta je zasnovan pretežno »praznično«.

Na 4. strani

Ob ponedeljkih brez Primorskega dnevnika

Med sanacijske ukrepe, ki jih je sprejelo izdajateljsko podjetje za premagovanje krize Primorskega dnevnika, spada tudi, kot smo že pred časom napovedali, ukinitve ponedeljkove številke. Prihodnja številka dnevnika bo tako izšla v torek, 9. januarja. Bralce prosimo za razumevanje.

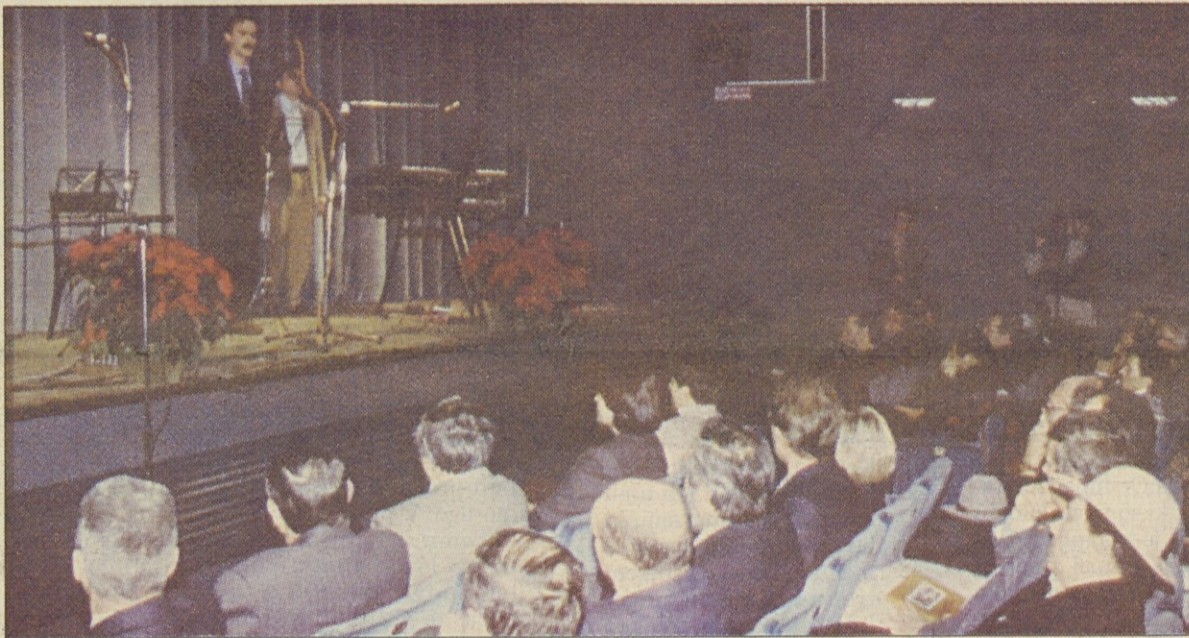
ČEDAD / POZIV S TRADICIONALNEGA SREČANJA SLOVENCEV VIDEMSKÉ POKRAJINE

Ob kulturnem preporodu je treba zagotoviti tudi gospodarski razvoj

Dneva emigranta se je udeležil tudi predsednik odbora FJK Sergio Cecotti

ČEDAD - Dan emigranta odraža voljo po utrjevanju slovenske identitete v videmski pokrajini, Slovencem tega področja pa mora biti dana možnost, da lahko polno zazivijo. Na včerajšnjem srečanju v gledališču Ristori (foto KROMA) so predstavniki slovenskih organizacij v videmski pokrajini podali obracun delovanja, sebi in ostalim (celotni slovenski manjšini v Italiji, Sloveniji in Italiji) pa postavili izziv, da se po kulturnem preporodu Benecija tudi gospodarsko razvije. Taksne težnje bo odločno podprla zdajsja deželna vlada, je včeraj izjavil predsednik odbora FJK Sergio Cecotti. V imenu organizatorjev sta včeraj govorila Igor Tull in Dante Cencic, predsednik in podpredsednik Beneške planinske družine, zbrane pa je pozdravil tudi cedajski zupan Giuseppe Bernardi. Kulturni program so oblikovali kantavtor Walter Iuretig, skupina otrok dvojezičnega vrtca v Spetru in Beneško gledališče, ki je predstavilo narečno komedijo Brune Dorboló »Vsak mi nut je na palanka«.

Na 3. strani

BOSNA IN HERCEGOVINA / SKORAJ NE MINE DAN BREZ INCIDENTOV

Razmere se iz dneva v dan vse bolj zapletajo

Nekateri, kot Owen in Handke pa si na vse kripnje prizadevajo rehabilitirati beograjsko politiko po letu 1991

SARAJEVO - Razmere v Bosni in Hercegovini se vse bolj zapletajo. Predstavniki sil zveze Nato se preučujejo domnevno ugrabitev starih civilistov, za katero naj bi bili odgovorni bosanski Srbi, zato so napovedali, da bodo začeli nadzorovati srbske predele Sarajeva. V Mostarju je prišlo do streljanja, v katerem je bil ubit hrvaški policist, v incidentu v bližini Sanskega Mosta pa ni bilo žrtv.

Da so razmere v BiH izjemno zapletene, pripoveduje v svoji knjigi Balkanska odisejanda nekdanji soprodsednik mednarodne konference za nekdanjo Jugoslavijo David Owen. »Na Balkanu ni nič preprosto.« Krivdo za neuspešno posredovanje vali na bosanske Muslimane, na evropsko politiko in na ZDA, precej visoko mnenje pa ima o Miloseviću, za katerega večkrat poudarja, da je pameten in

zanesljiv človek in da drži dano besedo.

Svoje stališče v zvezi z vojno na Balkanu je predstavil tudi pisatelj Peter Handke, ki zahteva pravico za Srbijo, ki naj bi jo v letih vojne obtoževali, da je dežela zlorabe, mati vseh krivic in grozodejstev. Že ob izbruhu vojne v Sloveniji se je Handke uprl vsem, ki so kričali o srbskem zlodeju, ki je ogrozil majhno republiko.

SMUČANJE / NA VELESLALOMU V FLACHAU

Švicar Kälin pred Tombo

MARIBOR, FLACHAU - V belem cirkusu sta bila danes na sporedu dva veleslaloma za svetovni pokal. Zenske so tekmovali na Mariborskem Pohorju, kjer je bila najboljša Nemka Katja Seizinger pred Svicarko Nefovo, Flachau v Avstriji pa je gostil moški veleslalom. Drugič v karieri je slavil Švicar Urs Kälin, ki si je z izvrstno prvo vožnjo prismočal nedosegljivo prednost. Alberto Tomba (na sliki AP) je bil sicer v drugem teku najhitrejši, vendar Švicarja ni uspel prehiteti. Nekoliko je razočaral Jure Kosir, ki je naredil nekaj večjih napak in bil na koncu sele petnajsti.

Na 19. strani

DANES V PRIMORSKEM DNEVNIKU

Žrebanje Skupaj na Opčinah

V Prosvetnem domu so predsinočnim med prijetno družabnostjo izzrebal številke loterije Skupaj na Opčinah.

Stran 4

Lajanje preplavilo hipodrom

Na trzaskem hipodromu je bil včeraj dan stirinozcev: izbirali so »najlepsega« psa, najbolj »delovnega«, pripeljali pa so tudi tiste brez »modre krvi«.

Stran 5

V Krizu so koledovali

Tudi letos so v Krizu obnovili tradicijo koledovanja; domači koledniki so ob spremljavi harmonik in kljub dežju krenili po vaskih ulicah in vaščanom voščili vso srečo v novem letu.

Stran 5

Sejmi na Goriškem

Medtem ko se v Gorici sejemska dejavnost soča s finančnimi težavami, v Novi Gorici nactujejo nov sejem obrtnih dejavnosti.

Stran 7

NOVICE

Protest Zelenih proti Franciji in Kitajski

RIM - Dva metra velika nogavica, polna premo-ga: to bo darilo, ki ga bo načelnik skupine »zele-nih« na Campidogliu, Athos De Luca skupaj z nekaterimi občinskimi svetovalci in predstavniki rimskega koordinacijskega odbora poslal francoskemu predsedniku Chiracu v znak protesta zaradi jedrskih poskusov v Tihem oceanu. Nogavico so izročili predstavniku ambasade, ki pa jo je zavrnil: »Chirac bi si zaslužil goro pre-moga, vendar smo se iz ekoloških razlogov omejili na nogavico,« je dejal De Luca. Eanko so storili tudi pred kitajsko ambasado, kjer pa so »dar« sprejeli in izjavili, da so pripravljeni prekiniti jedrske poskuse, a le pod pogojem, da to storijo tudi drugi.

Obračun finančne straže

RIM - Finančna straža je lani odkrila več kot 4 tisoč davčnih utajevalcev, ki so drzavo hoteli prikrajšati za 27.800 milijard lir. Poleg tega so 2.600 milijard lir zaplenili organiziranemu kriminalu, zaradi oduševstva so prijavili 540 oseb, zaplenili so 300 tisoč kosov orožja, 2.400 kilo-gramov razstreliva in 65 tisoč kilogramov mate-riala za ognjemet. To so najbolj značilni podatki lanskega obračuna finančne straže, kateremu je treba pristeti se bančne in druge kontrole, boj proti prekupcevalcem z mamili in telematskim gusarjem, varstvo umetniškega bogastva in oko-lja, pomoč ljudem v težavah itd.

Preiskava o »rdečih zadrugah«

BENETKE - Beneski javni tožilec Carlo Nordio se že tretji dan mudi v Rimu, kjer proučuje ma-terial v zvezi s preiskavo o »rdečih zadrugah«. Zbira namreč številne dokumente s pričevanji iz prejšnjih preiskav, a zaslusuje tudi nove price, med katerimi je bivši minister za javna dela Gio-vanni Prandini. Ta naj bi bil povedal, da so se za razne dražbe vse stranke z izjemo MSI in Pannelle obracale nanj, vendar ni nikogar favo-riziral: s postopki za dražbe so se po njegovih besedah ukvarjali razni funkcionarji. Navedel naj bi bil tudi »sponsorizirana« podjetja in »re-ferente« za razne stranke.

V jezeru Bolsena našli truplo

VITERBO - Na dnu jezera Bolsena, v globini 114 metrov in okrog 70 metrov od točke, kjer se je v noči na 31. december v nepojasnjenih okolišci-nah potopil majhen coln, so včeraj potapljači našli truplo 23-letnega Claudia Orsinija iz Pesa-ra, enega od treh mladeničev, ki so v brodolomu izgubili življenje. Na obrežju je potapljače pri-čakal Pier Paolo Troiano, ki je skupaj z nekim prijateljem preživel brodolom: imel je nelahko nalogo, da prepozna truplo, ki so ga nato od-peljali v Viterbo.

Iskanje trupel ostalih dveh brodolomcev, Marca D'Anniballeja in Paola Bellocchia se je nadalje-valo se ves dan, a brez uspeha. Vse manj je tudi upanja, da bi ju našli na mestu, kjer se je coln potopil, je namreč jezero zelo globoko, tako da so se tudi za dvig trupla Claudia Orsinija morali poslužiti robota. Dno preiskujejo s posebno vi-deokamero.

ITALIJANSKA POLITIKA / V TOREK PREMIER PRED PARLAMENTOM

Ali bo Dinijeva vlada formalno odstopila?

Končna odločitev bo najbrž padla šele v petek

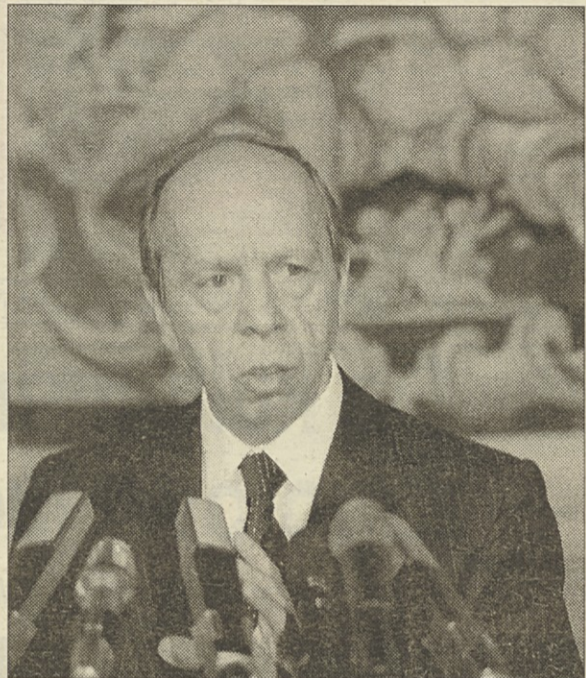
RIM - V torek se bo to-rej v poslanski zbornici pričela razprava o usodi Dinijeve vlade, ki se bo najbrž zavlekla vse do petka. Načelniki poslanskih skupin bodo jutri skušali poenotiti mnenja o dnevnem redu parla-mentarnega zasedanja, zadnje besedo pa bo imel premier, ki se ni pojasnil svojega zadržanja.

Pri tem ne gre le za proceduralno ali tehnič-no zadevo, ampak tudi in morda predvsem za politično vprašanje. Ni jasno namreč, ali bo Dini formalno odstopil, ali pa bo bodo poslanci vzeli v pretres formalno nezaup-nico (ali nezupnice) njegovi vladi. Edini, ki so doslej oskrto napove-dali nezaupnico vladi so bili poslanci Stranke komunistične prenovne, ki pa zanjo nimajo dovolj podpisov in se morajo zato o njih obvezno po-gajati z drugimi parla-mentarnimi skupinami. Zeleni so dali že vedeti, da bi podprli morebitno nezaupnico, ostali, ki imajo podobne namene, pa čakajo na razvoj do-gajanj.

Med temi so poslanci Severne lige in predvsem Kartela svobosčin. Um-ber to Bossi se v teh urah raje posveča smucanju in bo o zadržanju v parla-mentu odločil v zadnjem trenutku, desničarska koalicijska pa bo najbrž počakala na besede mini-straškega predsednika. Če bo odstopil bo seveda za-dovoljna, ce tega ne bo naredil bo Silvio Berlu-sconi nekoliko v težavah, z razliko od Gianfranca Finija, ki hoče za vsako ceno Dinijev padeč in

cimprejsnje volitve.

Finijeva politika trde roke pa spet povzroča slabo kri v Berlusconi-vev zavezništvu. Neza-dovoljni so predvsem nekdanji demokristjani CDU in CCD, ki itak od vedno s težavami shajajo z Nacionalnim zavezništvom. Najbolj razburjen je Clemente Mastella, nekoč desna roka te-danjega tajnika KD Ciri-ca De Mite, ki opozarja, da je desnosredinska koalicijska vse bolj pod od-ločilnim vplivom Finija, center pa ima malo ali nič besede v Kartelu. V to je prepričan tudi pre-sednik poslancev "Forza Italia" Vittorio Dotti, znana "golobica", ki pa ga Berlusconi v zadnjem času sploh več ne po-slusa.

Premier Dini bo v torek govoril v poslanski zbornici (AP)

Romano Prodi mežika Di Pietru in spet zahteva volitve junija

RIM - Romano Prodi mežika Antoniu Di Pie-tru in je prepričan, da lahko Oljka zmaga na volitvah tudi brez zaveznistev s Komuni-istično prenovno in Se-verno ligo. V intervjuju rimskemu tedniku Espresso levosredinski lider znova zahteva predčasne volitve ju-nija, ocenjuje situacijo in nelahke odnose v gi-banju Oljke ter Finijevo in Berlusconijevo poli-tiko.

Glede Di Pietra, je Prodi izrazil upanje, da bo bivši sodnik tima ci-stih rok prej ali slej

vstopil v politično are-no. Leva sredina lahko zmaga na volitvah tudi brez podpore Bossijeve in Bertinottijske stran-ke, saj bi z glasovi teh strank v nekaterih dezelah najbrž pridobi-la glasove, drugod pa jih krepko izgubila. Za zmago na volitvah si mora Oljka po Prodi-jevem prepričanju pridobi-ti predvsem glasove sredinskih in torej zmerno usmerjenih vo-lilcev, ki so pred dve-ma leta precej množič-no podprli Berlusco-nijevo zavezništvo.

Prodi v intervjuju

pravi, da ima odlične odnose s svojim name-stnikom Walterjem Vel-tronijem, korektne od-nose pa vzdržuje tudi s tajnikom DSL Massi-mom D'Aleom, ceprav je prislo v zadnjem ca-su z njim do nekaterih "kratkih stikov". Vodja Oljke je zelo kritičen do svojega tekmeča Berlu-sconijskega, ki je vse bolj pod vplivom Nacional-nega zavezništva in ki se do danes ni ustrezno resil svojega znanega konflikta interesov. Po-vedal je tudi, da ne mi-sli ustanoviti svoje po-litične stranke.

Politika povsem zadušila že sicer krhke trge

MILAN - Leto se je preobrnilo, ita-lijanska borza pa je vedno enaka. Torej krhka in v stalnem hlastanju po jasnejši prihodnosti in po za-nesljivejših politič-nih razmerah. Toda politika niti na tem začetku leta borzi ne pomaga, nasprotno, politična temperatu-ra se dviga in do-gajanja v rimskih pa-lacah so diktirala borzni ritem prvega tedna 1996. V torek je borza po silvestr-skem zaprtju startala z napredkom 0,81 odstotka v sicer se vedno prazničnem razpoloženju in z upanjem v ugodno resitev vprašanja vlade, ki ga je nakazala Scalfarova noveletna poslanica. V torek so se pričakovanja ne-koliko ohladila (+0,24%), vendar so dr-zavne vrednotnice in lira vztrajale v poziti-vnem trendu in prepričile hujski pa-dec borznem trgu. V četrtak (-0,48%) se je ze sibir trg preusmer-il navzdol in se v petek (-1,45%) do-končno predal pritisku političnih do-gajanj in tudi nega-tivnemu vplivu nove osibitve dolarja.

Konec tedna je bil ravno tako neugod-en za liro, ki je v petek izgubila vse, kar ji je uspelo pridobiti v dneh po no-vem letu, in sicer več kot 10 lir v men-javi z marko. Drugi teden leta tako ne obeta nič dobrega.

VREME / DOSLEJ NI BILO VEČJIH TEŽAV

Skoraj vsa severna Italija pod snegom

BOCEN - Bozicicne in noveletne počitnice se koncujejo v znamenju slabega vremena, predvsem v severni in srednji Italiji. V visinskih prede-ljih je včeraj snežilo, v nižinskih pa deževalo.

Na cestah Tridentin-ske in Gornjega Poadižja je bil promet zelo gost, saj so se prav včeraj številni turisti, ki so preži-veli počitnice na snegu, vračali na svoje domove. Njihov povratek pa je za-viral sneg, ki je začel pa-dati že v jutranjih urah. Zelo gost je bil promet, v obeh smereh, na bren-nerski avtocesti, saj so se tako nemški kot italijan-ski turisti vračali na svoje domove. Zelo počasen je bil promet tu-di na dolomitski državni cesti, na avstro-bavar-skem mejnem prehodu v Kufsteinu pa se je ustva-ri-la 14 kilometrov dolga kolona vozil.

Slabo vreme je bilo včeraj tudi v Lombardiji;

Težave zaradi obilnega sneženja so imeli včeraj tudi prebivalci Parme (telefoto AP)

letališče Linate je bilo v dopoldanskih urah dvak-rat zaprt, tako da so na Malpenso preusmerili 12 letov. V Pijemontu je povsod snežilo, padavine

pa niso promet povz-ročile večjih težav; za av-tomobile je bila vsekakor obvezna zimska oprema. V noči od petka na sobo-to je močno snežilo v do-

lini Aoste, tako da se je nad 2000 metri nadmor-ske višine znatno poveča-la nevarnost plazov tudi zato, ker se temperatura zraka viša.

V Liguriji pa je bilo včeraj zelo mrzlo, v visinskih predelih pa je tudi snežilo. Tudi pihalo je močno, zaradi cesar so bili vremenski pogoji zelo neugodni. Zaradi močnega vetra je bil v nekaterih predelih Gene-ve ustavljen avtobusni promet, veliko dela pa so imeli predvsem gasilci. Na ligurskih Apeninih je snežilo, kar pa je razve-selilo smucarje, ki so na-polnili zimski središči v Monesiju in Santo Stefa-nu d'Aveto. Snežilo je tudi na Apuanskih Al-pah v Toskani, kar je ve-like nevsečnosti povz-ročilo avtomobilistom; na avtocestah, ki vodita od Firenc do morja in od Sestri Levante do Livor-na pa je bil promet zelo redek. V Emiliji Romagni so se vremenske razmere včeraj izboljšale; nehala je snežiti, kljub temu pa je stanje cest avtomobil-istom narekovalo veliko previdnost.

REFERENDUMI / USPEH

Vseh 20 predlogov doseglo zadostno število podpisov

RIM - Vseh 20 referendumskih predlogov Pannel-lovega gibanja je doseglo zahtevani kvorum, torej 500 tisoč podpisov. Uspeh so oznanili na včerajšnjem tretjem dnevu kongresa klubov Pannella.

Poglejmo seznam referendumskih predlogov:

- 1.) ukinitve volilnega zakona za poslansko zbornico;
- 2.) legalizacija lahkih mamil;
- 3.) ukinitve volilnega sistema za člane Visjega sodnega sveta, ki prihajajo iz sodniških vrst;
- 4.) odprava monopola nad proizvodnjo in prodajo električne energije;
- 5.) ukinitve posebnih polnomocij države v podjetjih, ki bodo privatizirana;
- 6.) demilitarizacija finančne straže;
- 7.) ukinitve obvezne sindikalne pomoči pri stanovanjskem najemništvu;
- 8.) uveljavitev subjektivne pravice do oporečnosti pri služenju vojaškega roka;
- 9.) prepoved dostopa lovcev na zasebna zemljišča;
- 10.) razveljavitev postopka za sodniško kariero;
- 11.) možnost neposrednega ukrepanja proti sodniku, ki krši civilno odgovornost;
- 12.) možnost splava v zasebnih klinikah;
- 13.) omejitev reklame na mrežah RAI;
- 14.) ukinitve volilnega sistema za senat;
- 15.) odprava obdavčenja dohodkov pri viru;
- 16.) ukinitve novinarske zbornice;
- 17.) svobodna izbira med javnim zdravstvom in zasebnim zavarovanjem;
- 18.) reforma osnovne sole;
- 19.) prepoved nesodnih funkcij za sodnike;
- 20.) ukinitve javnega avtomobilskega registra.

**DANES
V OSPREDJU**

V Benečiji raste volja po utrjevanju slovenske identitete

ČEDAD - To, kar so si prireditelji Dneva emigranta pred 34 leti na tihem upali, se uresničuje. V Benečiji raste volja po utrjevanju slovenske identitete, uveljavlja se jezikovno bogastvo tega območja. Slovenskim kulturnim delavcem, ki jih je vsak dan več - in to dokazuje tudi bogata kulturna bera iz lanskega leta - so se pridružili številni upravitelji. Benečija doživlja svoj kulturni in jezikovni preporod.

Toda to ni dovolj. Potrebno je, da se na tem obsejnim delu Furlanije ustvarijo pogoji, da bodo ljudje uživali te vrednote. Potrebni so takšni načrti, ki bodo zarisali novo gospodarsko stvarnost. Ljudem je treba najprej zagotoviti delovno mesto, prepričati je treba, da se beneske vasi izpraznijo in vsestransko obubožajo.

To je izziv, ki caka vse: kulturne delavce, upravitelje, cerkev in politiko. Naloga osrednjih zamejskih organizacij in Slovenije pa je, da se Benecanom omogoči uresničitev tega načrta in da sami izbirajo poti, ki jih bodo peljale h končnemu cilju.

Igor Tul in Dante Cencić, predsednik in podpredsednik Beneske planinske družine, sta v tem duhu nagovorila občinstvo, ki se je številno zbralo na Dnevu emigranta, da bi

Na slikah: pod naslovom pogled na del občinstva med govorom predsednika Dežele, v sredi levo govornika Dante Cencić in Igor Tull, desno srečanje s krajevnimi upravitelji, spodaj desno Sergio Cecotti (Foto Kržmančič/KROMA)

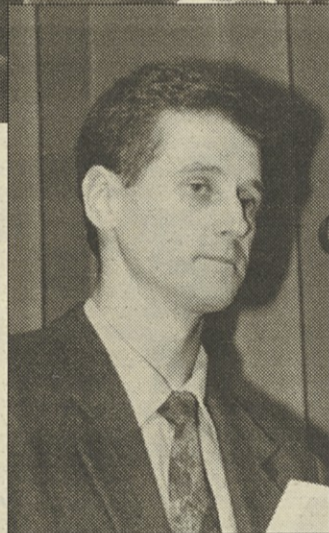
vost slovenskih televizijskih programov Raia na Videmskem in vandalско dejanje v vasi Matatur, ki je posebej prizadelo msgr. Pasquala Gujona.

Njune zaključne misli pa so bile posvečene jeziku. »Spustimo slovenski jezik in uporabimo ga vedno in povsod. Le tako bomo vredni spoštovanja in ne bomo unicili tistega velikega bogastva, ki so ga nam zapustili nasi očetje.«

Cedajsko kulturno srečanje je pozdravil tudi zupan iz Cedada Giuseppe Bernardi, ki je izrazil veselje, ker živi v multietničnem bogastvu.

Kulturni spored na letošnjem Dnevu emigranta, ki so se ga udeležili tudi slovenski minister za kulturo Sergij Pelhan, državni sekretar v zunanem ministrstvu Peter Vencelj, konzul Slovenije v Trstu Tomaz Pavsic, senator Darko Bratina in podpredsednik deželne skupščine FJK Milos Budin, so oblikovali pevec Walter Iuretig, skupina beneskih otrok (predstavili so pravljico "Jubica an arpit") ter Benesko gledališče, ki je že dvajset let stalni spremljevalec cedajškega srečanja.

Komedija v beneskem narečju Brune Dorbolò "Vsak minut je 'na palanka" je tudi tokrat odlično učinkovala med prisotnimi, mnogi izmed katerih so se kasneje zadržali na družabnosti, ki so jo pripravili v Podbencescu. **Rudi Pavsic**

potrdilo voljo po vztrajanju.

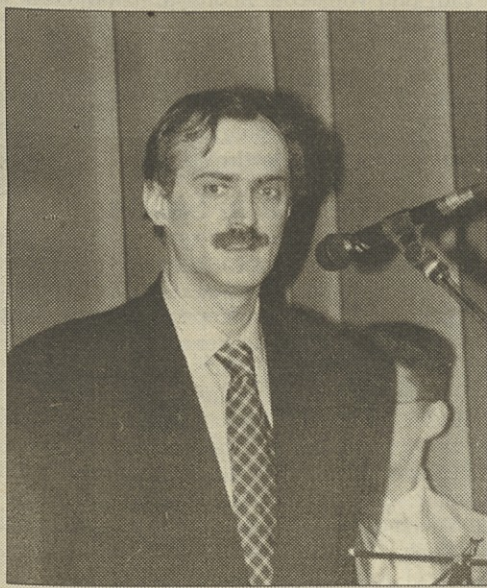
Benečani pa bodo lahko računali na podporo deželne vlade. Predsednik Sergio Cecotti je bil v svojem kratkem nagovoru zelo jassen: »Moja prisotnost med vami zeli biti le potrdilo volje zdajšnje deželne večine, da ne bo pozabila na vas. Naredili bomo vse, kar je v nasi moci, da boste

uspešni na poti, ki ste jo ubrali in ki vas bo peljala do zelenega cilja.« Predstavnik prirediteljev Tul in Cencić sta med nizanjem pobud in dogodkov, ki so zaznamovali preteklo sezono v Benečiji, posebej izpostavila vlogo spetske sole, načrt o dvojezičnem

pouku v Terski dolini, bogato kulturno dejavnost v Nadiskih dolinah, skrb za rezijanscino ter posvet o večjezičnosti v Kanalski dolini.

V njunem izjavljanju pa nista pozabila na senčne točke, ki užalostijo slehernega Benecana. Mednje sodita nevidljivi

Koristen sestanek krajevnih upraviteljev s predsednikom Dežele

SPETER - Preden je prisel na Dan emigranta, se je predsednik deželne vlade Sergio Cecotti v Spetru srečal z upravitelji iz Nadiskih, Terskih in Kanalske doline ter iz Rezije ter s predstavniki Zveze Slovencev iz videmske pokrajine in SKGZ. Srečanja se je udeležilo res veliko upraviteljev (kakih trideset), ki so imeli priložnost izpostaviti problematiko teh krajev in predvsem vprašanja, ki so vezana na stvarnost slovenske narodnostne skupnosti ter na gospodarsko-družbeni položaj. V imenu prirediteljev je prof. Viljem Cerno ugotovil, da je Benečija lanske spomlad doživela svoj preporod, ko je v krajevnih upraviteljih prišlo do vidnih sprememb z izvolitvijo ljudi, ki drugače razmišljajo

in so bolj naklonjeni narodnostni stvarnosti tega območja. Ugotovil je, da je veliko let vztrajnosti, truda in težav v zadnjem obdobju obrodilo vidne sadove, kar je treba posebej poudariti.

Predsedniki treh gorskih skupnosti Firmino Marinić (Nadiške doline), Armando Noacco (Terske doline) in Luigi Paletti (Zelezna in Kanalska dolina) so ugotovili, da je Dežela doslej posvetila premalo skrbi goratim predelom in problemom, ki jih tako območje izpostavlja. Posebej so naglasili potrebo, da se tem krajem vrne narodnostno in družbeno dostojanstvo in da se poišče vse poti, da bi slovenski narodnostni skupnosti vrnili

vsaj del »izropanega jezikovnega in kulturnega bogastva«. Začeti je treba pri soli. Mladim je treba nuditi pogoje, da bodo spoznali svoje korenine in da bodo vzljubili domaći jezik in kulturo. Na srečanju so spregovorili se cedajski zupan Giuseppe Bernardi (izpostavil je nevarnost zaprtja bolnišnice), spetski zupnik Dionisio Mateucić (spomnil je na vlogo duhovnikov pri vrednotenju slovenske stvarnosti) ter Pavel Petricić, ki je posebej naglasil potrebo, da bi spetska dvojezična sola bila vendarle deležna ti-

ste javne pozornosti, ki si jo zasluži.

Predsednik Cecotti je ugotovil, da imajo beneski upravitelji prav, ko si prizadevajo za valorizacijo svoje jezikovne identitete. Na njihovi strani bodo imeli tudi deželno upravo, ki je v svojih programskih smernicah posebej izpostavila vprašanje slovenske narodnostne skupnosti. Najavil je, da bo deželna večina pripravila tudi zakon (podobno kot je to storila za Furlane), ki bo zadel slovensko skupnost.

R.P.

NOVICE

Po praznikih razprodaje

Jutri, ko bodo lahko trgovine odprte zaradi praznične sobote (6. januarja), se bodo tudi pri nas zacele zimske sezonske razprodaje. Večina trgovin se je začela že takoj po prvem januarju pripravljati na prodajo s popusti, saj so takoj opravili inventuro in določili nove cene. Kot drugod po državi bodo predvidoma tudi pri nas popusti precej zaznavni, ker trgovine, se posebej na nekaterih sektorjih (oblačila, obutev ipd.), v tokratnem prazničnem obdobju niso veliko prodale. Cene se visajo iz leta v leto, plače pa veliko manj, tako da kupna moč domačih odjemalcev upada, tuji kupci pa se velikokrat namenijo drugam, kjer so cene ugodnejše. Trzaski trgovci seveda upajo, da bodo znižane cene privabile domače in tuje odjemalce, računajo pa tudi na dejstvo, da je marsikdo čakal na sezonsko znižanje in da se zato ni prej odločil za zahtevnejši nakup.

Seminar italijanskih učiteljev iz Istre in z Reke

Tradicionalnega seminarja, ki ga prireja Ljudska univerza in Unija italijanov za Istro in Reko od 8. do 11. t.m. v Trstu, se bo udeležilo približno 60 učiteljev italijanskih sol iz Istre in z Reke. Seminar bo razdeljen na tri dele: prvi bo imel jezikovno-kulturni značaj, drug bo namenjen informatiki, tretji pa matematin in biološkim vedam. Med 5-dnevnim seminarjem bodo udeleženci sledili različnim poročilom in se bodo udeležili vodenih obiskov izven Trsta; sodelovali bodo nadalje na srečanjih s trzaskimi solami ter se udeležili gledaliških večerov in praktičnih tečajev z Internetom.

Začasno zaprte Ljudske knjižnice

Zaradi nujnih popravil, ki jih bo opravilo podjetje ACEGA, bo Ljudska knjižnica zaprta jutri in v torek.

Tudi župana Illy in Rupel na koncertu v Rossettiju

S tradicionalnim novoletnim koncertom so včeraj popoldne trzaski trgovci mestu zazeleli srečno '96. Koncert Srečno novo leto, Trst je pod vodstvom Tiziana Severinija izvedel simfonični orkester gledališča Verdi, kot solistka je nastopila Laura Cherici (sopran), sodelovali pa so tudi mladi pevci zbora I piccoli cantori della città di Trieste, ki ga vodi Maria Susovsky Semeraro. Prireditve v gledališču Rossetti sta se udeležila tudi trzaski in ljubljanski zupan Riccardo Illy in Dimitrij Rupel.

V petek zvečer je združenje Skupaj na Opcinah zaključilo nagradno igro, ki se je je udeležilo 41 trgovin s svojim sedežem na Opcinah. Za loterijo je poskrbela tvrdka Stefani publicitá. Opensko združenje, katerega predsednik je Milko Malalan, je za zaključek nagradne igre priredilo družabni večer s plesno zabavo, za katero je poskrbel Kraski kvintet. V teku večera je združenje podelilo tudi posebno priznanje zboru Vesela pomlad, ki ga vodi g. Franc Pohajac. Mlade pevke so tako stopile pred občinstvom in se

zahvalile s krajšim koncertnim spojeom. Večer pa je prinesel tudi zrebanje loterijskih srečk. Stevilke, ki so dobile zlate zetone so: 117015, 166423, 79840, 332313, 182553, 375078, 304017, 87043. Scotter je dobila loterijska srečka st. 47062, avtomobil Golf pa 198741. V primeru, da bi nekatere nagrade ostale brez »lastnika« so izzrebali tudi rezervne številke. Te so: 198690, 124500, 115131, 194094, 292406, 355855, 53687, 389405, 58731, 397190.

L.A.

DANES / KONCERTA

Praznična glasbena voščila

Prazniki se iztekajo, vendar se v teh dneh se vrstijo božično-novoletne pobude. Danes popoldne bo v Trstu najprej tradicionalni božični koncert, ki ga v stolnici prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov, kasneje pa se bo v Kulturnem domu začel novoletni koncert, ki ga tokrat organizira Trzaska kreditna banka v sodelovanju z Glasbeno matico.

Božični koncert v stolnici sv. Justa se bo začel ob 16. uri, pod vodstvom Aleksandre Pertot in ob orgelski spremljavi Beatrice Zonta bo nastopil Združeni trzaski mesani zbor. Sodelovale bodo se Martina Malalan (glas), Marjanka Ban (napovedi) in Tamara Stanesse (recitacije), priložnostno misel bo prispeval Svetko Gregorič, korepetitorji so bili Herman Antonič, Janko Ban in Tomaz Simcic, prireditve pa je rezirala Matejka Peterlin.

Tradicionalni »bančni« novoletni koncert, ki se bo pričel ob 18. uri, bo oblikoval Komorni orkester radiotelevizije Slovenije Camerata Labacensis. Dirigiral bo Miroslav Homen, kot solist pa bo nastopil trobentac Stanko Arnold. Program prvega dela obsega Uverturo iz Rossinijeve Tatinske srake, Bizetovo Parandolo, Williamsov Jerusalem of gold in theme, Humlov Koncert v Es-duru za trobento in orkester in Brahmsov Peti madžarski ples. Drugi del koncerta pa bodo izvajalci posvetili dunajski glasbeni tradiciji.

POLITIKA / STALIŠČE STRANKINEGA VODSTVA

Kritična nota SSK o Miljah in KGS

Predlog za slovensko skupino v Miljah

Pokrajinski izvršni odbor Slovenske skupnosti je pred dnevi opravil obracun delovanja in dogajanj v minulem letu ter se posebej zaustavil pri nekaterih političnih pojavih iz zadnjih časov. SSK v tiskovni noti ugotavlja, »da se nekatere politične sile, navkljub lepo zvenecim izjavam o pripravljenosti za sodelovanje med cim vecjim številom demokratičnih komponent, dejansko obnasajo dokaj samovoljno ter pozabljajo, da so mimo nekdanji časi grobege političnega ravnanja. Demokratična zavest državljanov, vključno onih slovenske narodnosti, je medtem vidno napredovala, tako da znajo zlahka politično oceniti ljudi in dogodke«.

V sklopu taksnega razmišljanja je po mnenju SSK značilen primer, kar se dogaja v koaliciji v miljski občini, ki jo je po zadnjih volitvah oblikovala uspešna lista »Skupaj za Milje«. »Skupina svetovalcev DSL in zelenih namreč vodi ostro polemiko z županom na eni strani in s skupino SKP na drugi strani, navidezno zaradi pomanjkljivega izvajanja programa, v resnici pa zato, ker bi si rada zagotovila prevladujoč vpliv v občinski upravi. Zaradi tega spora so prvi nastradali Slovenci v miljski občini, ki so na listi »Skupaj« izvolili kar dva občinska svetovalca, ki sta Marko Savron in Cinzia Ostrouska«.

Sedaj pa je položaj dejansko takšen, da pravkar omenjena slovenska predstavnik ne delujeta več koordinirano, ker se je Ostrouska v sporu med DSL in županom oziroma SKP opredelila za DSL oziroma, kot sama zatrjuje, za zelene. Zato SSK obzaluje, da notranje razprtije med italijanskimi strankami onemogočajo samostojno delovanje slovenskih izvoljenih predstavnikov. »Ce se bomo Slovenci pustili vpletati v spore med italijanskimi strankami, kdo bo scitil naše specifične interese«, se sprašuje SSK in poziva slovensko svetovalko, da v skladu z zvestobo mandatu, ki so ga dali miljski Slovenci, deluje skupno z drugim slovenskim svetovalcem. Ce je mogoče, naj ustanovita samostojno svetovalsko skupino, kateri bi se gotovo pridružil še kak drug svetovalec.

Zelo zaskrbljujoci so dogodki, piše se v tiskovnem sporočilu, v KGS, iz vodstva katere so bili izključeni predstavniki SSK, ki predstavljajo ne samo velik del kraskega prebivalstva, temveč v političnem pogledu tudi bistveni del slovenske manjšine. Prihodnji tedni bodo pokazali, ali gre pri tem za več ali manj nepremišljen spodrselj ali pa za načrtno politično izločitev taksne manjšinske komponente iz upravnega telesa tako pomembne ustanove, kot je KGS. To vprašanje namreč terja čimprejšnje razčiščenje.

Vodstvo SSK je izrazilo zadovoljstvo, da so na pobudo svetovalcev SSK vse okoliske občine podprle zahtevo po čimprejšnjem razpisu pokrajinskih volitev.

SKUPAJ NA OPČINAH / Z DRUŽABNO PRIREDITVIJO

Izzrebali so številke loterije

DANES OSREDNJA SLOVESNOST

Srbsko-pravoslavna Cerkev praznuje božič

S slovesno službo božjo, ki jo bo daroval metropolit Jova, se bodo danes ob 10.30 v cerkvi sv. Spiridijona nadaljevale božične slovesnosti trzasko pravoslavne cerkve, ki božič praznuje 13 dni kasneje kot katoliška in Grsko-pravoslavna cerkev. Ob 18. uri bo večernica. Slovesnosti se bodo zaključile jutri ob 18.30.

Praznovanja srbsko-pravoslavne skupnosti so se začela že včeraj, z jutranjo slovesno maso,

večernica pa je bila v znaku tradicionalnega »badnjaka«, to je trošenja slame po tleh v spomin na Novorojenčka, nakar so si v dvorani v Ul. Genova izmenjali voščila in popili tradicionalni čaj.

Grsko-pravoslavna cerkev pa je včeraj slovesno proslavljala sv. Tri kralje, najprej z maso v cerkvi sv. Nikolaja, nakar so blagoslovili vode.

ŠKEDENJ / MEPZ

Prvi koncert v prenovljeni sestavi

Predstavil bo splet božičnih pesmi

Mesani pevski zbor iz Skednja, ki je deloval do približno 40 let, bo danes ob 16. uri prvič stopil pred domačo publiko v povsem prenovljeni sestavi. Pred dvema letoma se je namreč skupina mladih odločila, da zbor okrepi z novimi mladimi močmi. Od tedaj vestno vadi pod vodstvom mladega, nadarjenega dirigenta Aleksandra Sluge. Za svoj prvi nastop v tej novi preobleki je izbral splet tradicionalnih, zelo priljubljenih božičnih malodije, pa tudi nekaj crnskih duhovnih pesmi. Ob tej priložnosti se bo zbor obogatil tudi z orgelsko spremljavo, za katero bo osebno poskrbel mladi organist Martin Vremec.

Trst 45 - Togliatti in Santin

Katoliška kulturna krožka »Il Segno« in »G. La Pira« prireja v torek 9. ob 18.15 v hotelu Savoia javno srečanje pod naslovom »Trst 1945: izdaja Togliattija, zvestoba Santina«, na katerem bo profesor vzhodne zgodovine na univerzi v Firencah Renato Risaliti govoril o Palmiru Togliattiju. Prof. Risaliti je namreč v ruskem centru, kjer so shranjeni zgodovinski dokumenti KP SZ in kominterne, odkril, da je Togliatti leta 1945 preko sindikalista Di Vittoria predložil Stalinu načrt, po katerem naj bi organizirali plebiscit za dokončni odstop Trsta in Julijske krajine »novi Jugoslaviji, državi, ki je avangardna v ljudski demokraciji«. Svoje odkritje je lansko poletje objavil v knjigi »Togliatti med Gramscijem in Neciaevom«. Ob prof. Risalitiu govoril tudi novinar Guido Botteri, ki se bo zaustavil ob liku skofa Santina.

Primorski dnevnik

Lastnik: ZTT d.d. Založništvo trzaskega tiska - Trst
Izdajatelj: DZP - PRAE d.d. - Družba za založniške pobude
Trst, Ul. dei Montecchi 6, tel. 040-7796699 - fax 040-773715

Tisk: EDIGRAF, Trst

Odgovorni urednik: BOJAN BREZIGAR

Redakcija: Trst, Ul. dei Montecchi 6, tel. 040-7796600, fax 040-772418
Gorica, Drevored 24. maja 1, tel. 0481-533382, fax 0481-532958
Dopisništva: Cedad, Ul. Ristori 28, tel. 0432-731190, fax 0432-730462
Ljubljana, DFM, Slovenska 54, tel. 061-1313121, fax 061-322468
Celovec, Wulfengasse 10/H, tel. 0463-318510, fax 0463-318506

Prodajno naročninska služba

Italija: Trst, Ul. Montecchi 6, tel. 040-7796600, fax 040-772418
Gorica, Drevored 24. maja 1, tel. 0481-535723 fax 0481-532958

Ekonomski propaganda: Publiet SRL

Trst, Ul. Valdirivo 36 / I. nad. poštni predal 568

tel. 040-361888, fax 040-768697

Slovenija: ATELIER IM - Ljubljana

tel. 061-1262044, fax 061-224943

Cene oglasov

Italija: 1 oglasni modul (širina 1 stolpec, višina 28 mm) 100.000 LIT,
finančni in legalni 150.000 LIT, ob praznikih povisek 20%; mali oglasi
1000 LIT beseda; osmrtnice, zahvale in sozolja po formatu. IVA 19%

Cena: 1.500 LIT - 55 SIT

Prednaročnina za leto 1996 - 300.000 LIT

Poštni tr. PRAE DZP st. 11943347

za Slovenijo: mesečna 1.710 SIT, plačljiva preko DISTRIEST,

Partizanska 75, Sezana, tel. 067-73373

Registriran na sodišču v Trstu st. 14 z dne 6. 12. 1948

Član italijanske zveze časopisnih založnikov FIEG

KRIŽ / TRADICIJA

Kolednikov dež nikakor ni motil

S harmoniko veselo po vaških ulicah

Kljub nenaklonjenemu vremenu so v Krizu včeraj obudili staro tradicijo koledovanja. Kriški koledniki so se v velikem številu zbrali pred cerkvijo sv. Roka in nato v sprevedu krenili po vasi. V veselju in prazničnem vzdušju ter s petjem in ob spremljavi dveh harmikarjev so koledniki krenili po vasi; najprej so obiskali staro vas in nato krenili do Krzade in od tam do kmečkega turizma pri Bibcu.

Med potjo so se jim kljub dežju pridružili številni vascani, ki so tudi letos z velikim veseljem sprejeli pobudo dekliskega zbora Vesna. Koledniki so po tradiciji vascanom voscili vso srečo v novem letu; po ulicah je ponovno zadonela kriska »Van pr'ušč'm Vasi gospodinji, Vas'mu gospodarju eno

srijčno novo lj'to, novo lj'to, novo lj'to, da bi zdravi in vesjli clj'lo lj'to, cjo lj'to, o buh van dej, o buh van dej...« Vseposvds so jih lepo sprejeli: domačini so jih sprejeli s kozarcem »domačga«, ki se je z vlačnim in mokrim vremenu kar dobro prilaglo. Vseposvds je bilo

vzdušje temu primerno, kar je ponovno potrdilo, da domačini niso pozabili na stare case in na tradicije; v današnji potrošniški družbi je ze marsikaj iz minulih dni potonilo v pozabo, prav zato pa je pobuda dekliskega zbora Vesna se toliko bolj hvalevredna.

Ebla: zadnji dan odprtja razstave

Danes se bo razstava o Eblu poslovila od Trsta. Ko so jo letos poletni postavljali v konjušnici Miramarskega gradu, so organizatorji polglasno izrazili želje o obisku. In tokrat jih je Trst prijetno presenetil, saj si je razstavo o začetekih urbane civilizacije v Siriji ogledalo za Trst nadpovprečno veliko število ljudi. Organizatorji so pripravili tudi poseben program za sole (animacijo v italijanscini in slovenščini), tako da je bilo med obiskovalci veliko mladih. Razstavo bodo prenesli v Bruselj.

Prisostvovali smo eni zadnjih vaj pred premiero in smo jo doživljali tako, kot jo pač vedno doživljajo tudi gledaliski umetniki sami pred premiero - zavzeto, prizadeto, pa tudi z upanjem, da bo predstava uspela.

SSG / JUBILEJNA PREDSTAVA

Pred premiero Tavčarjevega »pekla« v KD

Premiera bo v petek

Nase gledališce se pripravlja na novo premiero, ki bo v petek v Kulturnem domu v Trstu; predstavilo pa se bo z delom Josipa Tavčarja »Pekel je vendar pekeli«, ki je imelo svojo krstno uprizoritev 11. marca 1959, in je doživelo nato veliko priznanj, pa tudi lepih priznanj.

Ogledali smo si zadnje vaje za novo premiero in se nato na kratko spustili v pogovor z režiserjem Markom Sosicem, ki je skupno z lektorjem Jožetom Faganelom priredil Tavčarjev tekst za današnji čas in vnesel vanj veliko novih zamisli, večje število sodelavcev, tako da bo nova premiera res praznik za nase gledališce in za vse tiste, ki imajo se v spominu prvo uprizoritev, predvsem pa lik prof. Tavčarja, ki je toliko prispeval za nase gledališce. Upajmo, da bo tudi praznik za mlajše rodove.

Prisostvovali smo eni zadnjih vaj pred premiero in smo jo doživljali tako, kot jo pač vedno doživljajo tudi gledaliski umetniki sami pred premiero - zavzeto, prizadeto, pa tudi z upanjem, da bo predstava uspela.

V razgovoru nam je Marko Sosic, ki je bil z »nim usesom« pri nas, z drugim na odru, kjer so delavci spreminjali sceno, nastel na hitro glavne sodelavce, oziroma soustvarjalce nove predstave. Tu sta na prvem mestu Lidija Kozlovic in Livio Bogatec,

katerima sta bili zaupani glavni vlogi. Potem so se Stojan Colja in Lučka Počkaj, Dusanka Ristic iz novogoriškega gledališca ter Branko Drekonja kot scenograf, Marija Vidau kot kostumografka, Joze Faganel tudi kot lektor, Ksenija Hribar kot koreografka, nato pa se pevka Nora Jankovic, ki bo zapela stiri songe, za katere je tekst napisal Marij Cuk. Za glasbeno spremljavo bosta poskrbela prof. Vodopivec in Petrac, nastopilo pa bo tudi sedem mladih članic nase gledališce sole.

»Delo z ansamblom in vsemi sodelavci je bilo prijetno, saj smo se kot ekipa dobro ujeli. Upam, da bo tudi rezultat nasega dela dober, saj smo želeli Tavčarjevo igro cimbolj približati današnji stvarnosti in gledanju na svet, pa tudi gledanju na našo manjšinsko problematiko. Prilaganje teksta današnjem času ni bilo lahko. Mislim pa, da bomo ustvarili predstavo, ki bi je bil vesel, tako vsaj upamo, tudi avtor sam.« nam je povedal Marko.

Nase gledališce ne prezivlja ravno lahkih casov, zato je tudi postavitev nove premiere na oder Kulturnega doma nekakšna zmaga nad vsemi tezavami, istocasno pa tudi izziv občinstvu, da izrazi svojemu gledaliscu s cim stevilnejsjo udeležbo vse priznanje, ki si jo nasa osrednja kulturna ustanova tudi zasluži.

Neva Lukes

NOVICE

Obdaritev v jami

Ob prazniku 6. januarja, ki je pravzaprav »rep« daljšega prazničnega prazničnega obdobja, so včeraj jamarji v »največji jami sveta« obdarili obiskovalce. Kot je bilo napovedano, se je nekaj jamarjev okrog 15. ure spustilo v jamo pri Briscikih in v svojstvu oz. imenu sv. treh kraljev, starke »befane« in dedka Mraza s sladkarijami obdarilo otroke, odraslim pa ponudilo kozarec »gran pampela«, alkoholne mešanice skrivnostnega recepta.

Koncert za mir v anglikanski cerkvi

Danes popoldne bo v anglikanski cerkvi v Ul. San Michele koncert za mir, ki sodi v okvir devetega mednarodnega festivala komorne glasbe »Cesare Barison«. Nastopila bo skupina I Solisti di Alpe Adria, ki jo bo vodil Romolo Gessi. V prvem delu bodo izvajali dela avtorjev 18. stoletja (Vivaldi in dve Barisonovi priredbi Tartinija in Sammartinija), v drugem pa sodobnih skladateljev (Trzacana Guida Pipola in Roberta Hazona). Koncert prireja glasbeno združenje Aurora Ensemble, podprle pa so ga številne ustanove in organizacije.

»Podzemlje« tudi v Trstu

V kinodvorani Ariston bodo v torek, 9. t.m., začeli predvajati film Emira Kusturice »Podzemlje« (Underground). Film je na zadnjem festivalu v Cannesu osvojil glavno nagrado, zaradi obravnavane teme oz. pristopa pa je vzbudil val polemik. Njegovi bivši sarajevski prijatelji so namreč Kusturico obtožili, da je povsem osvojil tezo Srbije glede polpretekla zgodovine, sedaj ze bivše Jugoslavije, in tudi zadnjih vojnih dogodkov. Zaradi številnih obtožb je Kusturica, ki ze dolgo ne živi več v Sarajevu, izjavil, da ne bo več snemal filmov. Kritiki - ne samo žirija v Cannesu - pa so se o filmu izrekli precej pohvalno. »Podzemlje« bo na sporedu v Aristonu do 17. januarja.

Jazz v kavarni Tommaseo

Letošnji niz jazzovskih večerov v kavarni Tommaseo bo v sredo, 10. januarja uvedel Roberto Magris Trio. Organizatorji so sklenili, da premaknejo večer jazz glasbe z nedelje na sredo, program pa se bo - kot doslej - začel ob 21.30. Vodja skupine, ki bo nastopila v sredo, je trzaski pianist Roberto Magris, z njim pa bosta igrala Max Sornig (kontrabas) in Mario Clema (bobni). V tej sestavi trio igra od leta 1993.

Od jutri »Konji« Fulvia Martina

Na sedežu podjetja za turistično promocijo v Ul. San Nicolò 20 bodo jutri popoldne ob 18. uri odprli osebno razstavo Fulvia Martina »Konji«. Dela bodo na ogled do 23. januarja, in sicer od ponedeljka do petka od 9. do 19. ure, ob sobotah pa od 9. do 13. ure.

Fotografski tečaj

Trzaski fotografski krozek (Circolo fotografico triestino) organizira ze 26. tečaj fotografije za začetnike. Tečaj se bo začel 5. februarja, zainteresenti pa se lahko za vpis ali informacije oglasijo na sedežu krozka v Ul. Zovenzoni 4, ali pa ob torkih zvečer (med 18. in 20. uro) pokličejo na telefon (040) 635396.

PRIPELJALI SO JIH VEČ KOT STO IZ VSE DEŽELE

Praznik človeku najbolj zvestih živali na hipodromu

Ljubitelji živali in se zlasti psov iz vse dezele so včeraj na hipodromu prisli na svoj račun. Na pobudo Confesercenti in v sodelovanju z amaterskih združenjem za vzrejo ovčjakov Alpe Adria so namreč priredili prvo tekmoval-

no trofejo: locili so jo na dva dela, »lepotno« in »delovno«. Obenem so dali priloznost, da se izkazejo tudi tisti stirozci (vseh je bilo več kot sto), ki se ne morejo ponasati ne z dolgimi rodovniki, ne s plemenito krvjo, ne

s kaksnimi posebnimi zaslugami, kot na primer iskanje ponesrečencev pod plazovi in podobno, so pa zato ljudem v družbo in tudi tolažbo, posebno ostarelim: pes je vrlina, ki se je spremenila v žival, potem ko se ni mogla

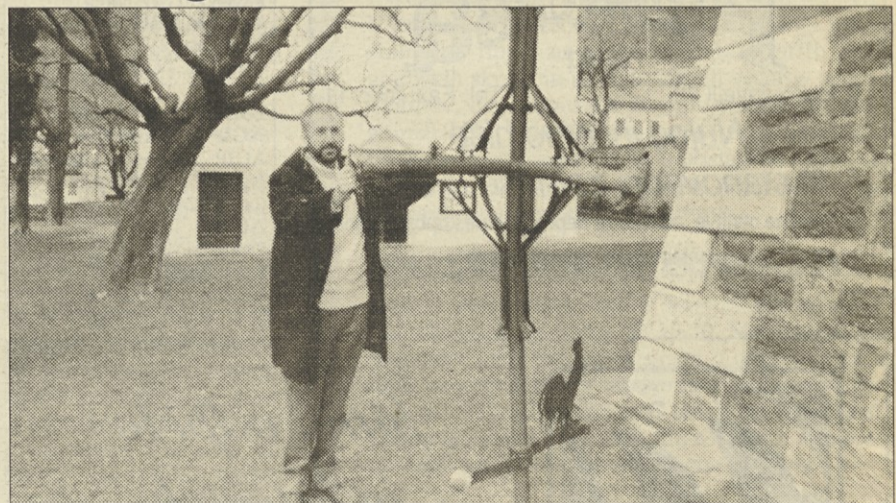
spremeniti v človeka, je moдро zapisal francoski pisatelj Victor Hugo.

V žiriji, ki ji je predsedovala Margherita Hack, so bili se odbornik za socialna dela Gianni Pecol Cominotto, ki ga je zastopala Miranda Rotteri; Stelio Rosolini, predsednik trzaska združenja ljubiteljev psov; Giuseppe Giovarruscio, predsednik Confesercenti; Elio Tafaro za Ustanovo za turistično promocijo; zivinozdravnik Francesco Cervino in Vittorio Maestroni za Alpe Adria.

Med »najlepsimi« je bilo pet kategorij, med »delovnimi« pa tri. Trofejo Confesercenti za »lepotce« je prejelo vzrejališce Alpe Adria na Proseku, med »delovnimi« pa pes Brando, ki ga je vodil Marco Corbatto. Med stirozci brez »modre krvi« pa so nagradili najmlajšega, najstarejšega in tistega, ki je bil najbolj podoben gospodarju.

DOLINA / ZA NOVO LETO

Dva stota težek križ zgrmel s cerkve

Staro leto se je v Dolini sklenilo na zelo nenavaden način: dogodek bo prav gotovo ostal zabeležen v analih vaske kronike. Na silvestrovo popoldne, bilo je okrog pol starih, je pri cerkvi nenadoma gromko zropotalo. V gluhi tišini, ki je nasledila neobičajnemu ropotu, so iz bližnjih his prisli pogledat in znašli so se pred lezečim križem, ki je pravkar zgrmel z dolinskega

zvonika. Dobra dva stota težko železno znamenje se je naenkrat zlomilo v svojem podstavku na konici strehe in padlo na tla, kjer je se videti globoke sledove. K sreči se je križ odbil od krosnje bližnje ciprese in padec tako v loku preusmeril na notranje dvorišce župnijske cerkve. Res je do brohotna roka bdela nad Dolincani in tako preprečila sicer hudo nesrečo! (dam)

S tekmovalja psov na hipodromu (foto Balbi/KROMA)

GOSPODARSTVO / PRVIČ NAJ BI GA PRIREDILI JUNIJA

V Novi Gorici pripravljajo primorski obrtni sejem

V Gorici pa je sejemska dejavnost v finančnih težavah

V Novi Gorici bodo do junija pripravili vse potrebno, da bi priredili Goriski sejem, na katerem naj bi glavno besedo imeli obrtniki. Pobudo so predstavili v četrtek. Pobudniki so Območna obrtna zbornica, mestna občina, podjetja Meblo Holding in Fininvest. Sejem bo organiziralo podjetje Step iz Maribora, ki je v Sloveniji poznano, ker vsako leto septembra prireja Obrtni sejem v Celju, najbolj obiskan sejem v Sloveniji, saj nanj pride nad 150.000 obiskovalcev. Za letosnjo prvo izvedbo sejma naj bi razpolagali s približno 2.000 kv. metri pokritih površin v nekdanjih skladiščih tovarne Meblo med Novo Gorico in Kromberkom. Ze sedaj računajo na več kot 100 razstavljalcev, med temi nekaj tudi iz Italije. Na sejmu naj bi razstavljali predvsem obrtniki, prvenstveno primorski. Sejmisce bi bilo odprto sirsii publikii, vendar sejem naj ne bi imel kramarskega značaja.

Goriski sejem bi tako postal izložba severnoprimorskega gospodarstva, nekaj podobnega kot sta že uveljavljena sejma v Kopru in Sezani. Pobudniki si nadejajo, da bi lahko postal ogledalo poslovnih stikov med Slovenijo in severovzhodno Italijo. Načrti so seveda zelo ambiciozni. Morda tudi nekoliko pretirani, saj imamo danes v Sloveniji vse polno sejmov. Najpomembnejši so v Ljubljani, Celju, Kranju, Gornji Radgoni, v zadnjem času tudi v Mariboru. Sejmi manjših razsežnosti so v manjših krajih, med temi tudi v že omenjenih Ko-

pru in Sezani. Novogoriska pobuda je sicer zelo hvalevredna, saj teži k ovrednotenju gospodarstva v tej regiji, ki je zelo razdrobljeno. Vedeti je tudi treba, da največ izvoza iz te regije gre danes v Nemčijo. Slovenski izdelki so predragi za italijanski trg. Italijansko blago pa je na prvem mestu v uvoznih stevilkah na območje Severne Primorske.

Prav v trenutku, ko se v Novi Gorici rojeva nova sejemska pobuda, se pri nas v Gorici otepmo s krizo v sejmski dejavnosti. Tezave sicer niso samo pri goriskem sejmu. Vse štiri sejemske ustanovev deželi, Trst, Gorica, Videm in Pordenon, so deficitarne, njihove luknje je doslej masila deželna vlada. Prizadevala si je poenotiti upravljanje sejmov, tudi da bi odpravili nekoristne "dvojnike", a vse je bilo zaman. Sedaj, ko denarja ni več, je Dežela zaprla mosnjicek. V Gorici so luknjo vredno eno milijardo in pol lir zamasilii s prispevkom Goriskega sklada. Prišlo je tudi do političnih polemik. S strani Severne lige in Berlusconijeve Naprej Italija so kritike letele na nekdanjega demokristjana Enza Bevilacqua, predsednika Trgovinske zbornice in tudi Sejmske ustanove. Ta je pred dnevi napovedal, da bodo letos občutno skrcili prispevke za sejme.

Jezno je na te očitke odgovoril Robert Mervic, lastnik podjetja Outline in organizator nekaterih sejmskih prireditvev, kot je Motor Expo Racing, sejem avtomobilov in motorjev, ki že dolga leta pri-

vablja med 50 in 100 tisoč obiskovalci. Ze pred leti je prišlo do nesporazumov med Mervicem in zbornico in v vse je ze kazalo, da bo sejem avtomobilov, cigar znamka je Merviceva last, odromal drugam. Kasneje je Mervic prevzel tudi organizacijo sejma Expomego in ga takoj preveltril. Mervic kritizira Trgovinsko zbornico in njeno Sejmsko ustanovo, ces da v resnici ne nudita velikih finančnih podpor. Prireditve bi rad sam prirejil in zagotavlja, da bi bile uspešne tudi v finančnem oziru.

V Gorici sta važna tudi dva druga sejma: Mittelmoda in Eurovite (lani je sicer bil skrajšan v "Vite 95", dodan mu je bil se sejem sadnih sadik "Poma 95"). S sejmom trsnih sa-

dik, si je Gorica pridobila velik sloves v vsej Evropi in v nekaj dneh se v našem mestu zberejo strokovnjaki iz vse stare celine. Sejem pa je nov in potrebuje denarne injekcije. Sejem Mittelmoda je prav lani dobil izredno mednarodno razsežnost. Seveda je tudi ta mednarodna udeležba zelo drago stala.

Kje je torej izhod iz finančne krize, ki je zajela gorisko sejmsko dejavnost? V boljši organizaciji in predvsem v finančni podpori javnih ustanov in strokovnih združenj, ki se hvalijo, da so podporniki, dejansko pa ne prispevajo niti lire, njih predstavniki pa se bohotijo na otvoritvah sejmov, trdijo nekatere v Gorici.

Marko Waltritsch

Trije večeri afriških filmov za spoznavanje novih kultur

Kulturni dom v Gorici bo od torika, 9., do četrtega, 11. januarja, prizorišče predstavitev ciklusa afriškega filma, ki ga prireja združenje za pomoč priseljencem "Oltre le frontiere" v sodelovanju z deželno zvezo za izseljence ERMI. Filmski spored (vstop na predvajanja bo brezplačen) obsega šest filmov. V torek ob 20.30 bodo vrteli filma "La gifle et la caresse" (rež. Jan Marie Tenon, Cameroun, 1987) in "La noire de..." (Ousmane Sembene, Senegal 1966). Prvi pripoveduje o mladi priseljenki v Parizu, ki skuša reagirati na obupno družinsko zgodbo, drugi - gre za prvi v celoti afriški celovečercer - pa obravnava težko vključevanje Senegalke v Franciji.

V sredo bosta na vrsti filma "Picmi" (Monsour Sora Wade, Senegal 1992), v katerem dogodivscine dveh

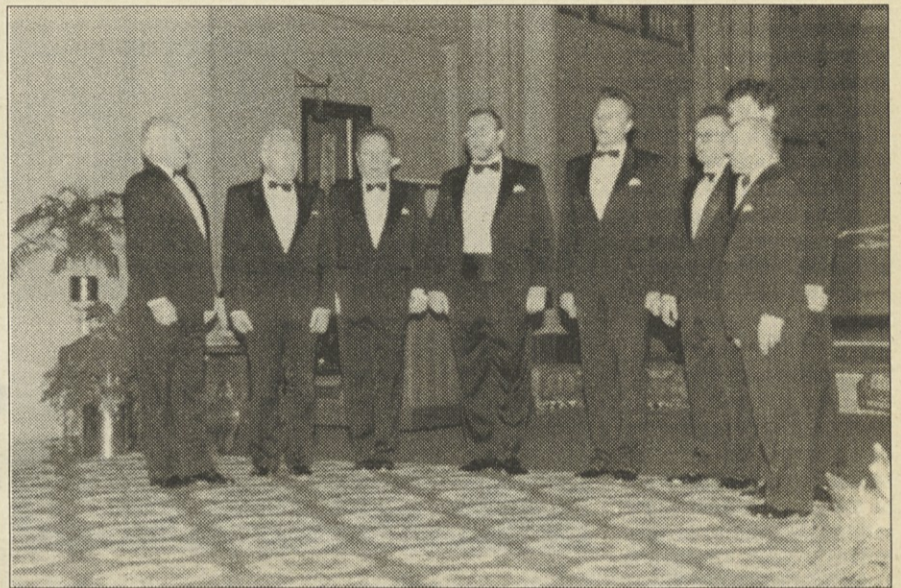
senegalskih dečkov simbolizirano razdvojenost Afrike med tradicijo in modernizacijo, in "Finzan" (Cheik Oumar Sissoko, Mali, 1989), ki prikazuje ženski svet in poskuse upora proti vsakovrstnim oblikam nasilja.

Tretji večer bodo vrteli filma "Lumumba ou la mort du prophet" (Raoul Peck Haity, Cameroun, 1991) o državniku Lumubi, ki je zaradi sle po oblasti povzročil nepopisne tragedije, in "Il gioco" (Abderrahmane Sissako, Mavretanija, 1990), v katerem se otroci igrajo vojno, toda vojna je strašna igra, ki jo odrasli igrajo na kozi otrok.

Filmski ciklus bo zanimiva priložnost za odkrivanje nepoznane kinematografije in afriških kultur, pa tudi za zblizevanje s svetom priseljencev, po nacelu, da je medsebojno poznavanje predpogoj za sožitje.

GLASBA / V CERKVI SRCA JEZUSOVEGA

Božični koncert Slovenskega okteta doživel velik uspeh

Slovenski oktet je predsinoci nastopil v nabitio polni cerkvi Srca Jezusovega v Gorici s programom božičnih pesmi. Slovenska pesem in skladbe tujih avtorjev so v izvedbi okteta doživele velik uspeh, tako da je navdušeno občinstvo zahtevalo se več ponovitev. (foto Bumbaca)

NOVICE

TV Primorska o Dnevu emigranta

Jutrisnja oddaja "Med Soco in Nadizo" ob 18.30 na TV Primorki bo v celoti namenjena Dnevu emigranta, ki so ga v cedajskem gledališču Ristori pripravile slovenske organizacije iz Benecije. Dan emigranta je pomemben mejnik v delu in življenju beneskih Slovencev. Nastal je pred približno tridesetimi leti z namenom, da bi zbral skupaj številne beneske izseljence, ki so se ob novoletnih praznikih vracali v domače kraje. Z leti pa je ta pobuda postala predvsem priložnost, da so beneski Slovenci izpostavili svoje poglede in svoje zahteve. Osrednji dogodek Dneva emigranta je prav gotovo nastop Beneškega gledališča. Tokrat so obiskovalci prireditve imeli priložnost veseliti se ob komediji v beneskem narečju Brune Dorboló "Vsak dan 'na palanka".

Pričakovanje za noveletni koncert

Na Goriskem vlada precejšnje zanimanje za noveletni koncert, ki ga letos prireja Glasbena matica iz Gorice v sodelovanju s Kulturnim domom. Precej ljudi si je namreč že nabavilo vstopnice oziroma jih rezerviralo v uradu Kulturnega doma. Noveletni koncert je v zadnjih letih postal prava tradicija. Letos bo med nas prišel orkester Big Band RTV Slovenije, ki se po daljšem premoru spet vrača v Gorico. Orkester bo vodil dirigent Lojze Kranjčan, sodelovala pa bo tudi znana slovenska pevka Alenka Godec. Koncert bo v soboto, 13. januarja, ob 20.30. Cena vstopnice je 15 tisoč lir.

Predstavitve zaveznitva Oljke

Levosredinsko zaveznitvo Oljke, ki podpira kandiduro Romana Prodiija, si skuša tudi na Goriskem zagotoviti trdnjšo organizacijsko osnovo. V kratkem bodo začeli z akcijo včlanjevanja, takoj zatem pa imajo na sporedu vrsto odprtih programskih skupšcin in diskusijskih večerov za poglobitev, dopolnjevanje in sprejemanje 88 programskih tez političnega zaveznitva. O tem bodo podrobneje spregovorili na predstavitvi Oljke na Goriskem, ki bo jutri, 8. januarja, ob 17.30 v sejni dvorani goriske pokrajinske uprave.

Pokrajina prodaja nepremičnine

Goriski pokrajinski svet se bo ponovno sestel v ponedeljek, 8. januarja, ob 18.30. Med sklepi na dnevnem redu izstopa razprava o nacrtu za prodajo nepremičnin v lasti pokrajinske uprave. Pokrajinski svet bo namreč poklican, da odobri program prodaje nepremičnin, s katerim namerala uprava pridobiti nova finančna sredstva.

Razstava Rafaela Podobnika

Goriski fotoklub CIFI je začel razstavno dejavnost v novem letu z razstavo del Rafaela Podobnika iz Nove Gorice. Gre za znano ime mojstra fotografije, ki veliko sodeluje tudi v goriskimi fotokrožki, začenski s Skupino 75. Podobnikova razstava, ki so jo odprli tik pred novim letom v kavarni Torino na Korzu Italia, kjer bo na ogled do 19. januarja, ponuja na ogled fotografije enega najbolj uspelih avtorjevih tematskih ciklusov.

ZIMOVANJE / V PRIREDBI SLOVENSKEGA PLANINSKEGA DRUŠTVA GORICA

Prijeten teden smuke in zabave

Skoraj šestdeset članov Slovenskega planinskega društva, od teh več kakor polovica mladih, je preživela nekaj res prijetnih dni na zimovanju v Cerknem. Prijavljenih je bilo se nekaj več, a je tik pred odhodom nekaj članov oblezalo zaradi bolezni. Prva skupina se je v hotelu Eta v Cerknem namestila že 27. decembra, druga pa je zaradi delovnih ali drugačnih obveznosti prispela dva dni kasneje.

Ceprav je sprva kazalo, da bo nekaj težav zaradi pomanjkanja snega, so se razmere uredile. Tudi vreme je bilo se kar sprejemljivo, predvsem pa zelo spreminjajoče. Prvi dan se je Crni vrh kopal v cudovitem soncu in svežem snegu. Razgled na zasnežene vrhove Julijcev je bil res enkratni. Drugi dan je pritisnil mraz (-10) z vetrom, pa so udeleženci vse te težave pozabili naslednjega

dne, ko je bilo spet prijetno sončno. Potem je snežilo in ustvarilo pravo vzdušje za silvestrovanje v hotelu Eta. Igranje tombole, podeljevanje priznanj (tudi najstarejšemu in najmlajšemu udeležencu) je pomagalo premostiti tistih nekaj ur od večera do polnoci.

Ker je bilo pač silvestrovo so se mladi in stari (pravzaprav mladi v spremstvu starejših) odpravili se na noveletni sprehod (pardon procesijo) po Cerknem.

Izgubljeno spanje je bilo treba pač nadoknaditi, zato prvi dan novega leta z vidika smucanja ni bil

med najbolj uspešnimi. Povedati je treba, da je društvo poskrbelo tudi za smucarske učitelje in da je bila udeležba v tecaju skoraj obvezna. Marsikdo od udeležencev je sicer vihal nos, ker je pač odkril, da je dekanje bolj v modi in se je ponudila priložnost za

prve poskusne spuste, a se je konec koncev vse lepo zaključilo. Razen za avtobus, ki je prevazal udeležence iz hotela na smučišče in nazaj, in ki je ostal zadnji dan zaparkiran. Posledice: nekaj nepredvidene zamude ob povratku.

Za izpeljavo zimovanja so skrbeli Marta, Mirko in Loredana. Organizacijsko breme si je prevzela Marta, Loredana je lepo poskrbela za družabnost na silvestrovo, Mirko pa je bil garant za red in disciplino. Ker je bil med udeleženci tudi snemalec s kamero, si bomo filmski zapis lahko ogledali ze v prihodnjih tednih. Omeniti velja se, da društvo prav danes pričenja tradicionalni nedeljski tecaj smucanja in sicer na Trbizu. Trajal bo vse nedelje do konca meseca.

Na sliki: v svežem snegu na Crnem vrhu nad Cerknem.

Nedeljske teme

OB PROGRAMU OLJKE

Naš predlog za 89. tezo

BOJAN BREZIGAR

Pred skoraj mesecem dni, 10. decembra lanskega leta, je bil kot posebna priloga dnevniku Unità objavljen program »oljke«, ki sta ga nekaj dni prej na tiskovni konferenci predstavila Romano Prodi in Walter Veltroni. Gre za 88 tez, ki so osnova za programsko platformo levsredinskega volilnega zavezništva. Tako namrec piše na naslovnici, na kateri prevzema očetovstvo za teze sam in samo Romano Prodi.

Teze obravnavajo skoraj vse aspekte italijanske družbe. Tako je govor o splošnih političnih vprašanjih, o preustroju države, o zunanji politiki, o gospodarstvu, kateremu je namenjenih kar 25 tez, o zaščiti okolja, o solstvu, o socialnih vprašanjih, o kulturi in sportu (samo tri teze) in o zdravstvu: 25 strani drobnega tiska, torej skupno manifest, za uresničitev katerega ena zakonodajna doba zagotovo ne bo zadostovala.

V dneh, ko se v Rimu bijejo subtilne bitke o prihodnosti italijanske vlade in parlamenta ter celo o ustroju državne ureditve, so taki »manifesti« nedvomno pomemben temelj za razpravo o tem, kaksna naj bo v prihodnosti italijanska država. Za Slovence v Italiji je tako se zlasti pomemben Prodijev dokument, ce je pač res, da se med dvema blokoma, ki se oblikujeta na italijanski politični sceni, Slovenci opredeljujemo prav za tistega, ki ga pooseblja »profesor« iz Bologne in se morda le nekateri posamezniki počutijo bliže onemu, ki ga vodi »vitez« iz Arcoreja.

No, kljub temu dejstvu med Slovenci v Italiji ni bilo mnogo razprave o Prodijevem programu. Kar pustimo evfemizem, nič razprave ni bilo, kot da ga sploh

nihce ne bi prebral.

Ce po eni strani skorajda ne moremo verjeti, da bi bilo kaj takega mogoče, pa je po drugi strani nedvomno nenavadno, da iz vrst slovenske manjšine ni bilo nobenega odziva na djestvo, da ne nasa ne druge manjšine v Italiji v Prodijevem dokumentu niso niti z besedico omenjene. Ker je Prodi nekatere predstavnike večjih manjšin sprejel in je bil z njihovimi problemi seznanjen, pa tudi zato, ker so njegove teze sad preudarnega dela in ne skupek naključno navrženih odstavkov, lahko sklepamo, da je po-

manjkanje manjšinske problematike v programskih tezah namerno in ne naključno dejanje; gre torej lahko bodisi za oceno, da to vprašanje ni tako pomembno, da bi sodilo med 88 tez, bodisi za sum, da tega vprašanja med tezami ni zaradi politične oportuniteti, ki je sicer ne poznamo, lahko pa - na osnovi dolgoletnih izkušenj - domnevamo, da obstaja. Možna je se tretja razlaga: ker pripadniki manjšin itak ne bodo glasovali s fasisti, si torej njihovega glasu

ni treba posebej pridobiti s kakimi programskimi koncesijami.

Seveda ne dvomim, da si bom zaradi takih heretičnih misli nakopal na glavo val kritik; vendar pa imam verjetno prav, ko trdim, da so manjšine ponovno pastorka v programu bodočega premiera, pa tudi, ko tudim da so manjšine same, vključno s slovensko, premalo naredile, da bi bile v teh programskih smernicah pravilno upostevane.

Ker pa nič ni dokončno - in to velja tudi za Prodijeve smernice - bi pričakovali, da se bo v tem času kdo oglasil in opozoril »profesorja«, da z njegovimi tezami nekaj ni v redu. To se ni

zgodilo in Slovenci v Italiji smo tudi ob takih dogajanjih apatični ter ne reagiramo več.

Ztato bom na tem mestu, zgolj kot prispevek tistim strankam in organizacijam, ki bi morda kdaj v prihodnosti zezele posredovati »profesorju« poleg svojih glasov tudi svoje poglede na njegove programske teze, navedel nekaj izhodiščnih točk, iz katerih bi lahko sestavili 89. tezo in tako dopolnili program prihodnje Prodijeve vlade.

Izhodišce za sestavo take 89. teze mora sloneti na nekih zgodovinskih dejstvih: da v Italiji živijo jezikovne in narodne manjšine, da ustava obvezuje državo, da te manjšine zaščiti in da država tega se ni naredila. Iz teh osnovnih dejstev izhaja torej nujnost, da Italija izpolni to svojo obvezo, za kar je potrebnih več ukrepov:

- spostovanje ze sprejetih mednarodnih obveznosti ter podpis in ratifikacija vseh mednarodnih konvencij, ki zadevajo manjšine; v tem trenutku sta to dve konvenciji Sveta Evrope;

- odobritev okvirne zakonodaje za zaščito jezikovnih skupnosti v Italiji; s takim zakonom bi formalno priznali obstoj tudi najmanjših manjšin in bi jim zagotovili vsaj minimalno zaščito;

odobritev specificne zaščitne zakonodaje za tiste narodne manjšine, ki take zaščite se ne uživajo; tu je misljen predvsem zakon za globalno zaščito slovenske manjšine v Italiji.

Seveda bi tem tockam lahko dodali se druge, ki bi dvignile raven odnosa Italije do manjšin. Navedimo nekaj možnih:

- preklic vse fasisticne zakonodaje v zvezi z manjšinami;

- ustanovitev posebnega vladnega urada za obravnavanje problematike jezikovnih in narodnih manjšin;

- ustanovitev odbora, v katerem bi bile zastopane tudi manjšine, z namenom, da oblikuje vladno politiko do manjšin;

- priznanje avtonomije manjšinam na področju solstva;

- priznanje dezalam, občinam in pokrajinam pristojnosti na področju zaščite manjšin.

Se bi lahko nasteval.

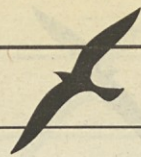
Prodi ima torej na izbiro nesteto opcij, seveda, ce se zeli resno lotiti tudi vprašanja manjšinske zaščite. Zaenkrat, po njegovih tezah sodeč, tega se ni naredil.

Tu pa se postavlja se eno vprašanje: kaj naj ob tem stanju naredimo Slovenci. Nekoc smo enostavno rekli, da se bomo pri volitvah opredeljevali za tisto stranko, ki ima za nas ustreznejše programe in ki med kandidate uvrsta tudi pripadnike slovenske manjšine. Danes pa se na volitvah predstavljata samo dve zavezništvi, od katerih enega, ki vključuje tudi fasisticno desnico, seveda ne bomo izbrali. »Poroceni« smo torej z drugim zavezništvom. Ker pa je tako, potem je tudi od nas odvisno, ali bo program tega zavezništva ustrezal našim željam in potrebam.

Sedaj je torej čas, da manjšina zastavi svoj vpliv in doseže njej ustrezne programske smernice. Vsi itak vemo, da bo to sele prvi korak in da je v Italiji pot od obljub do dejstev vedno zelo dolga. Kako dolga bo sele, ce ni niti obljub...

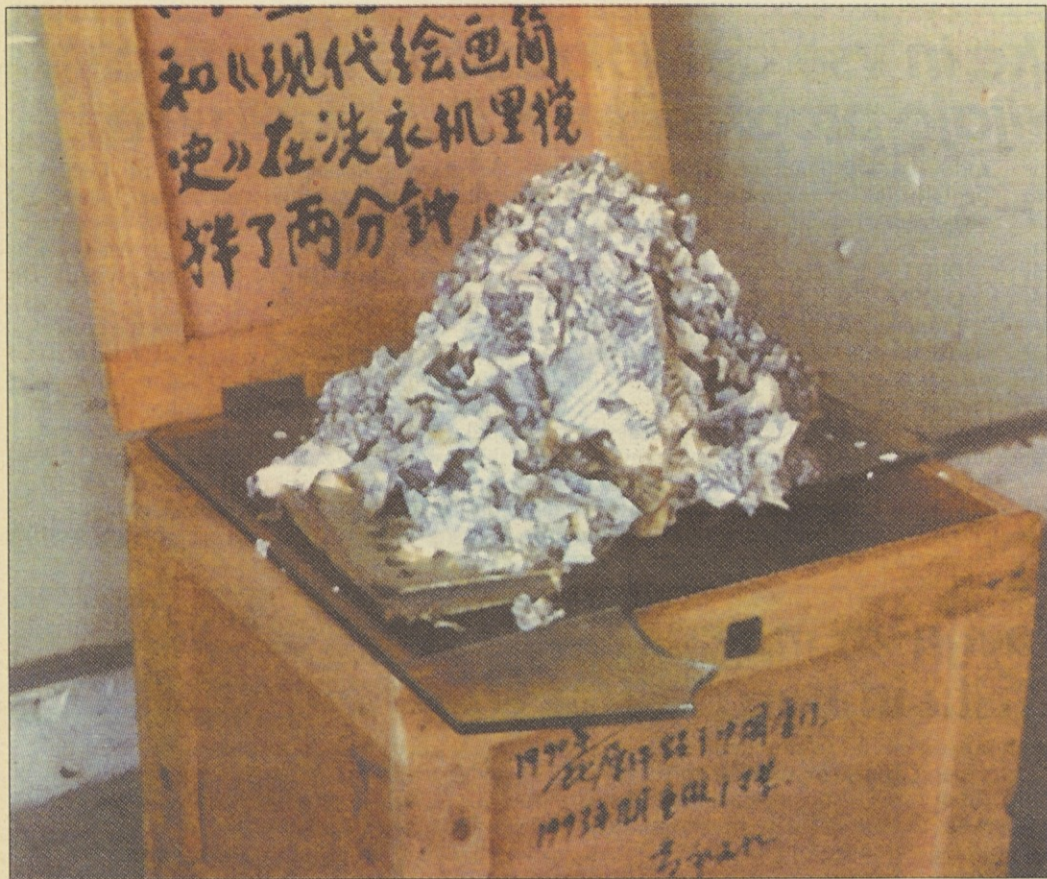
..

Kitajska in zahodna zgodovina umetnosti

Namesto nacionalnih selekcij nastopajo tematske

Huang Yoping, Zgodovina kitajske umetnosti in zgodovina sodobne zahodne umetnosti oprani v pralnem stroju, 1987, različni materiali

V uvodnem besedilu lanskega mednarodnega bienala male plastike v Murski Soboti (30. 6.-18. 9. 1995) smo med drugim zapisali: Z letošnjimi poskusi v Murski Soboti, da bi umetnikom omogočili širše razmišljanje v prostoru (v primeru instalacije tudi do dveh kubicnih metrov), iskanjem novih kreativnih možnosti z razširitvijo razstavnih sekcij (Male in velike bronze, Skulptura v odprtem prostoru, Onkraj skulpture) na oživiljenem 16. mednarodnem bienalu Bronzetto in mala skulptura v Padovi, sirtivijo 6. trienala male plastike v Nemčiji (nekoč v Fellbachu, zdaj v Stuttgartu, prenos na Dunaj, na Tajpeh in Hongkong) s soočenjem udeležencev iz Evrope in vzhodne Azije, začasno preložitvijo mednarodne razstave male plastike v Budimpešti - z vsem tem so se odprla nova vrata, za katerimi se nahajamo oziroma bomo nasli odgovore. Ali pa se ne - vsaj tistih (do) končnih ne.

Zdaj, ko je za nami že razstava v Murski Soboti, ko smo izvedeli, da so organizacijo mednarodne razstave male plastike v Budimpešti dokončno opustili prav zato, ker je murskosoboška našla svoj nov profil in daje dovolj široke odgovore, ko 16. bienale v Padovi se traja do konca januarja, se ozirimo se na mednarodno razstavo v Stuttgartu (21. 10. 1995-14. 1. 1996, ki naj bi se preselila mimo Dunaja v obe azijski mesti).

Ugotovimo najprej, da ima nemška razstava določeno prednost, ki jo je tudi tokrat izkoristila po eni strani zaradi svoje mladosti (traja šele petnajst let

in finančnih možnosti, saj se je po soočenju izbrane nemške selekcije s samo po eno ali več posameznimi nacionalnimi selekcijami iz Evrope že leta 1992 opredelila za soočenje z mehiško sodobno malo plastiko in historično, predkolumbijsko zbirko (sovpadalo je s petstoletnico Kolumbovega odkritja Amerike). Letošnji poseg v izbor umetnikov - Mariborčan Darko Golija in ljubljanska skupina V.S.S.D. med drugimi Evropejci iz Anglije, Češke, Svice, Francije, Španije, Portugalske, Belgije, Holandije, Madžarske, Romunije, Hrvaške, Avstrije, Italije, Finske, Nemčije in Rusije, pri čemer je

izbor opravil en sam gostujoči selektor, Lorand Hegyi, direktor dunajskega Muzeja moderne umetnosti, ob pomoči petčlanskega avstrijsko-nemsko-korejskega odbora - skuša vzpostaviti soočenje množstva različnih regionalnih, nacionalnih, kulturnih prostorov Evrope z novodobno Japonsko, Južno Korejo, Tajvanom, Kitajsko, Singapurjem in Hongkongom. Dežela Baden-Württemberg je hkrati z novimi 2500 kvadratnimi metri razstavnega prostora v stuttgartske Forumu poskrbela za vrsto likovnih, kulturnih in tudi gospodarskih prireditev v vseh pomembnejših mestih svoje dežele, seveda tudi v rojstnem kraju trienala Fellbachu.

Dela več kot 90 umetnikov po eni strani sicer zanikajo nacelo nacionalnih selekcij, ki pa jih je Hegyi zamenjal s tematskimi nadnacionalnimi predstavitvenimi skupinami. Pri tem je sicer zanimivo, da manjkajo predvsem vse skandinavske dežele, države, ki so nastale iz razpadle Sovjetske zveze, in se marsikatera južnoevropska - očitno vse zunaj konteksta, ki bi lahko prispeval k temeljnemu načelu - regionalizmu in globalizmu - do katerega se je trienale zeel opredelili.

JADRANSKI KOLEDAR
1996
s knjižno zbirko

JADRANSKI KOLEDAR ZBORNIK 1996

Kdo smo? Kam gremo Slovenci v Italiji? Odgovore poiščite v zborniku, ki že skoraj pol stoletja nepretrgoma spremlja življenje, probleme in uspehe slovenskih ljudi ob Jadranu, raziskuje njihovo preteklost in spodbuja njihovo ustvarjalnost.

Dušan Jelinčič TEMA NA POMOLU

Prvi roman
iz zbirke Roman novega časa

Delo Dušana Jelinčiča, enega najzanimivejših avtorjev sodobne slovenske literature, se osredotoča okrog ene same bistvene teme: občutka krivde, njenih realnih učinkov in posledic. Kaj je torej Tema na pomolu? Psihološki roman? Ljubzenski? Eksistencialni? Kriminalka? Kar koli je že, v njem avtor vrhunsko interpretira duševno stisko sodobnega človeka. Izdaja Založbe Devin.

Naročite ga lahko:

• preko raznašalcev Primorskega dnevnika

v TRSTU — v Tržaški knjigarni, Ul. sv. Frančiška 20, tel. 040/635969

v GORICI — na uredništvu Primorskega dnevnika, Ul. 24. maja 1, tel. 0481/533382
— v Katoliški knjigarni, Trg Vittoria 25, tel. 0481/531407

v ČEDADU — na uredništvu Novega Matajurja, Ul. Ristori 28, tel. 0432/731190

v SPETRU — v knjigarni Cernetig Francesca, Condominio al Centro ali po telefonu na št. 0432/727536

ZALOŽBA DEVIN V TRSTU

NAMIZNI JADRANSKI KOLEDAR 1996

Elegantno oblikovan in praktičen vsebuje: italijanske in slovenske državne ter verske praznike, imena svetnikov, lunine mene, beležke, setveni koledar, vremenske reke ter koristne naslove in telefonske številke slovenskih ustanov v Italiji. Nepogrešljiv na vaši mizi!

PRIMORSKA, MOJA DUŠA IN SRCE

Antologija primorskih pesnikov

Najlepši verzi osemindvajsetih slovenskih primorskih pesnikov. Izčrpen pregled naše lirične ustvarjalnosti je pripravil književnik Aleksij Pregarc. Pesmi domotožja, hrepenenja, zavezanosti in upora, a tudi norčavosti; vendar ni v teh verzih niti kančka obupa. Izdaja Založbe Devin

PRIMORSKA, MOJA DUŠA IN SRCE

CD-plošča ali kaset

Gledališka skupina Beseda, ki jo sestavljajo domači gledališki igralci, nam pod vodstvom režiserja Marka Sosiča, z velikim občutkom ob glasbeni spremljavi recitira poezije primorskih avtorjev. Zvočna izdaja tako odlično dopolnjuje priloženo knjigo. Izberite med CD-ploščo ali kaseto.

CENA
ZBIRKE
SAMO

70.000
LIR

VSE IZDAJE V LETOŠNJEM

PAKETU

JADRANSKEGA KOLEDARJA

IMAJO V PROSTI PRODAJI

VREDNOST 150.000 LIR

po dveh minutah v pralnem stroju

nacionalne predstavitevne skupine

Kajti, kot povzema Hegyi svojega predhodnika, selektorja dr. Brockhauza iz Duisburga, umetniki morajo biti nosilci »nove svetovne kulture« prav zaradi svojega odzivanja na različne prireditve po svetu. Torej ne homogenizacija, temveč nomadizem idej in odkrivanje multikulturne družbe skozi »suverene obvladovalce različnih jezikov, dialektov, metodoloških sistemov in umetnostnih komunikacijskih redov« - to naj bi bilo glavno sporočilo umetnosti zadnjega desetletja, tudi ustvarjalcev male plastike.

Nastop Azije kot globalni simptom

Odločitvi za izbor daljnovzhodnih umetnikov je botrovalo več vzrokov, predvsem družbenega značaja: razvoj na področju industrije in visoke tehnologije, prestrukturiranje družbenih sistemov na eni strani ter tradicionalna enovitost, hierarhične strukture, ki pa niso nedovzetne za vpliv drugačne, zahodne kulture. Oziroma: v korist prihodnosti govori vedno večje sodelovanje med industrijskimi, civilizacijskimi strukturami tako velikih prostorov kot sta pacifiški in atlantski. Smo ju v Evropi sposobni spoznati, dojeti in tudi razumeti - morda je to trenutek, ko se vzporedno z evropsko politično enovitostjo predpostavlja tudi duhovno, kulturno enotnejše videnje, kot smo ga bili vajeni doslej.

Očitno je, da je prav ta razstava, na kateri je doslej prav nemška umetnost »jemala mero« v razmerju do drugih izbranih nacionalnih selekcij, tista, ki v tem trenutku skuša vnesti v prireditve tudi političnega duha evropske integracije. To je sicer lahko zelo splosna formulacija, ki bi v določeni meri celo škodovala (spolitizirala) celotno prireditev; je pa dejstvo, ki ga mimo politi-

čnih uvodnicarjev v katalogu poudarja na več mestih glavni selektor Hegyi sam.

Pet umetnostnih skupin

V pregledu umetniških dosežkov, s katerimi se srečujemo v Stuttgartu, velja ta politični kontekst opustiti in se osredotočiti predvsem na posamezne tematske nacionalne skupine; Hegyi jih je v širšem obsegu opredelil pet, medtem ko je v okviru posameznih odkril se več skupnih povezovalnih razmerij med posameznimi avtorji. Tako že v uvodu prve Narava - harmonija, razbitje opozarja na razhod z naravo, s problematiko človeškega telesa v umetnosti, ki ju zamenjuje predstavljanje socialne vloge umetnikov, se posebej številnih umetnic in v zvezi z njimi problematika vloge ženske kot umetniškega identifikacijskega problema. V nasprotju z večino evropskih azijski umetniki ponujajo naravo in družbo v soodvisnosti, posledica tega pa je, da v tem smislu jemljejo prav naravne materiale kot temeljno umetniško gradivo. Med značilne avtorje v tej skupini stejemo Glorio Friedmann, Marjo Kanerovo, Anisha Kapoorja, Pio Steixner in vrsto Azijcev, kot so Korejca Jin-Soo Kim in Souk-Won Park ter Japonca Sigeo Toja in Kimo Cucija.

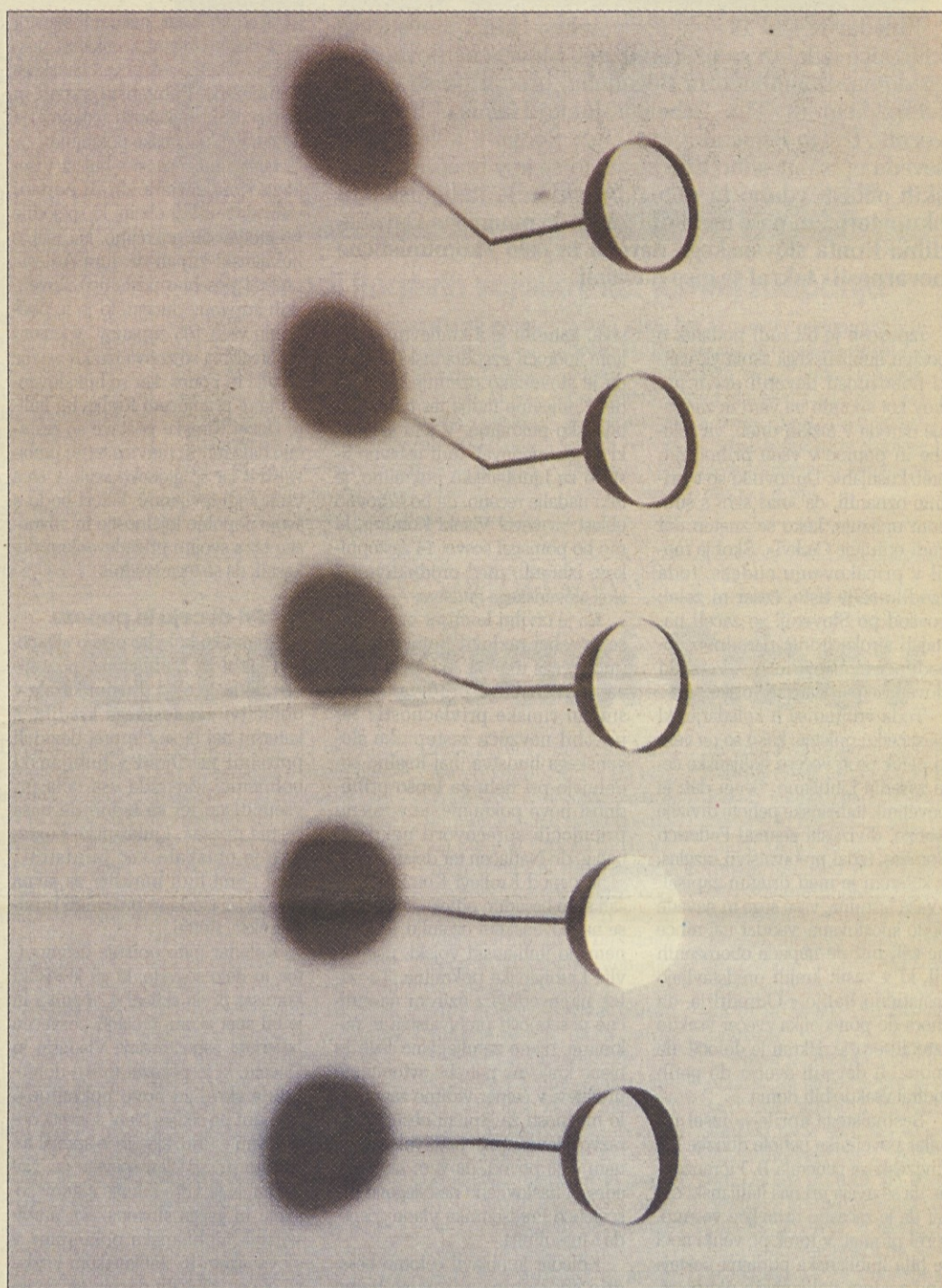
Skupina z nazivom Artefakti s podzvrstmi Stroj, Arhitektura in Pohistvo se predstavlja kot »druga narava«; to so teme, s katerimi se je v načelu ukvarjala že zahodna zgodovinska avantgarda v dvajsetih in tridesetih letih, medtem ko se v delih sodobnikov odraža določena skepsa, nemoč prave tehnične rešitve, kot si ju je nekdaj utopično zamisljala omenjena avantgarda. Svojevrsna poetično-metaforična »robotika«, »alkemija«, prava nadrealistična družina predmetov imaginarne vsebine, magični ri-

tualni objektni asemblaži, kvazi-znanstvena govorica - vse to najdemo v delih avtorjev, kot so na primer Roza El-Hasan, naš Golija, Ceh Ivan Kafka, Francoz Bertrand Lavier, Hrvat Ivan Marušić, Britanka Julian Opie, Spanca Pedro Cabrita Reis in Jaume Plensa, Japonec Sigeaki Iwai, Kitajec Ni Haifeng, Hongkonzan Wong Shun-Kit, Tajvanka Wu Mali, Korejec Taje-Jin Jook in Kitajec Suk-Nam Yun.

Telesa predstavljajo tisto umetnostno smer, kjer se avtorji pravzaprav razhajajo s predstavljanjem normalnega človeškega telesa: ostajajo samo antropomorfni modeli (Emiko Tokusige), asociacije v artificialnem posnetku (Ilse Haider), ostanki telesnosti v oblačilih (Ciezo Taro, Soo-Ja Kim, Quin Yufen), predmetih iz kuhinjske, kopalniške opreme (Victorija Civesa, Noel Dolla), vzhodnjaski ikonografski kontekst (riba za spolnost v delih Bul Leejeve), zastrasujoci mavčni odlički - pravi sodobni arheološki artefakti (Myung-Seop Hong), sokantno videnje umirajočega (Jiang Jie). To skupino sestavljajo številni azijski avtorji, večinoma ženske.

Materialnost - nematerialnost kot paradoks v podajanju telesnosti je značilna tako za avtorje, ki gojijo predvsem igrivost forme, ludizem svetlobe, imaginarne umisljene prostore, arhitektonske metafore, za razliko od tistih, ki uporabljajo konkretne objekte, čeprav z memorialnimi reminiscencami na vse prej kot sedanjo funkcionalno danost. V tej skupini so se znašli tako znani evropski avtorji, kot so Hrvat Petercol, Avstrijec Wurm, glavni nagrajenec trienala Madzar Tronbitas, Holanec Paul Cox, Kitajec Jian Ren Zhao in Japonec Masato Nakamura.

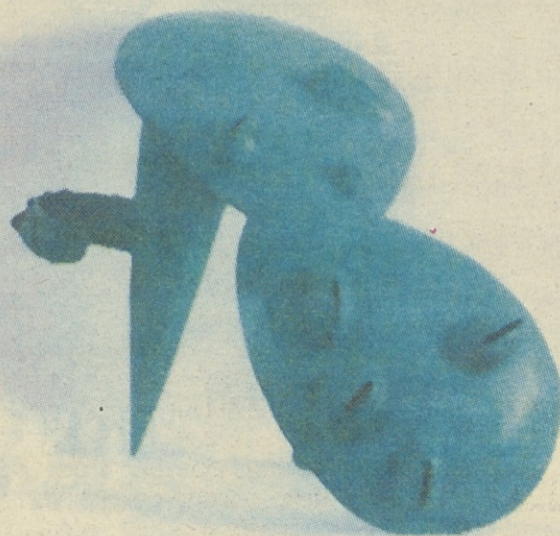
In končna skupina - Tradicija v širokem obsegu spomina, mita in ironije, se pravi srečevanja

Darko Golija, mleko, 1994, jeklo, keramika

Edward Allington, Najlepše laži pripovedujemo sebi, 1992, Cibachrome, bron,

izjemnih, kolektivno obarvanih pomenskih struktur evropskega in azijskega prostora. Tu se je znašla slovenska skupina V.S.S.D. s svojimi »na zrcalne kulise spominjajočimi imitacijami krajine«; skupina, ki kot da zajema hkrati iz orientalskega prostora, kot da računa z momentom preteklosti, večnosti... Skupina, ki uporablja formo kot metaforo preteklosti, kot simbol vanitas - tako se je o slovenskih umetnikih izrazil Hegyi v kar polstranskem zapisu. Družbo jima delajo Evropejci Edward Allington iz Britanije, igrivi Belgijec Guillaume Bijl, Francoz Toni Grand z metafizično kocko, pa Kitajca Chang Yung-Tsun s prostorskimi vertikalami - papirnimi svitki s tasistično kaligrafijo in Huang Yongping, ki živi v Parizu, z objektom pomenljivega naslova: Zgodovina kitajske umetnosti, oprana dve minuti v pralnem stroju.

Pogled na ta zelo znameniti objekt iz leta 1987, ki očitno nosi sledove »kulturne« revolucije (leta 1993 ga je obnovil), mi je z mesanimi občutki zastal na raztopljenih in neprepoznavnih koskih papirja - očitno ostankih zahodne umetnosti, ki so oblezali na razbitem steklu, položenem prek trdnega lesenega zaboja, popisanega s kitajsko kaligrafijo. Je to dokončni odgovor izbranega posameznika - potnika med svetovi ali samo metaforični vzklík ob koncu tisocletja?

Aleksander Bassin

Kdo je bil vdan in ponižen?

Ljubljanski župan dr. Jure Adlešič je izročil mestne ključne italijanski vojski

Koledar iz leta 1942 je kot posebno izdajo Slovencev knjižnice izdal in založil konzorcij Slovenca, Slovenskega doma, Domoljuba in Bogoljuba, uredili pa so ga dr. Ivan Ahčin, dr. Tine Debeljak, Janko Hafner, Mirko Javornik, Drago Potočnik in inž. Jože Sodja. V koledarju je seveda opisana samo tista stran, ki se je v imenu slovenskih oblasti vdano in ponižno poklonila italijanskemu okupatorju, ni pa v njem niti z besedo omenjena Osvobodilna fronta slovenskega naroda in celo »komunistične nevarnosti« takrat se niso navajali.

Izpuščen je bil tudi podatek o pozivu ljubljanskega škofa »k veliki pobožnosti devetih prvih petkov kot spomin na vero in zaupanje naroda v težkih dneh, vir tolažbe in pomoč v vseh prihodnjih preizkušnjah«. Duhovniki so s priznanim oznanili, da »nas škof s strahom opazuje, kako se znaten del ljudi odtujaše Cerkev«. Škof je molil v pričakovanju čudeža, toda zgodilo se je tisto, cesar ni zelel: povsod po Sloveniji so začeli nastajati široka fronta narodnoosvobodilnega gibanja in prvi zametki slovenske partizanske vojske.

Toda vmimo se h koledarju, ki na začetku opisuje, kako so na veliki petek proti večeru italijanske čete zasedle Ljubljano. Drugi dan je poveljnik italijanske pehote divizije Isonzo, divizijski general Federico Romero, izdal prebivalstvu razglas, v katerem je med drugim zapisal: »Vaša lastnina, vaše sege in navade bodo spoštovane, vendar naj nihče ne žali niti ne napada oboroženih sil, ki v vaših krajih predstavljajo fašistično Italijo.« Odredil je, da mora do ponedeljka zvečer vsakdo izročiti orožje. Hkrati je določil, da mora od devetih zvečer do petih zjutraj vsakdo biti doma.

Setnajstega aprila je izšel razglas poveljnika pehote divizije Re, divizijskega generala B. Fiorenzolja, da se uvaja pri nas italijanski čas ter da je začasno ustavljen ves motorni promet. V terek po veliki noci je bila ljubljanska oddajna postaja »po zaslugi italijanskih okupacijskih oblasti spet toliko popravljena, da je mogla začeti oddajati«. Konec aprila je civilni komisar zapovedal, da morajo vsi javni in zasebni uradi ter javni obrati imeti dvojezične napise po vsem slovenskem ozemlju, ki ga je zasedla italijanska vojska. Na vseh javnih poslopijih so morale biti »do nadaljnjega« izobesene italijanske državne zastave.

Zahvala za »plemenite in posebne ukrepe«

V soboto, 3. majnika, je civilni komisar g. Grazioli na svojem sedezu sprejel zastopnike slovenskih političnih, gospodarskih in kulturnih ustanov ter zastopnike delav-

stva, katerim je s kraljevim odlokom sporočil »zgodovinski sklep«, da je slovensko ozemlje bistveni del Kraljevine Italije ter tvori Ljubljansko pokrajino. V tem sklepu, ki so ga imenovali tudi ustavno listino za Ljubljansko pokrajino, je bilo nadalje rečeno, da bo vrhovno oblast izvrševal Visoki Komisar, ki mu bo pomagal svet 14 zastopnikov, izbranih med produktivnimi sloji slovenskega ljudstva.

Ko je civilni komisar navzocim se posebej razložil pomembnost ducejevega ukrepa, »ki ureja položaj slovenskega prebivalstva v smislu rimske privlačnosti« ter povabil navzoče zastopnike slovenskega ljudstva, naj lojalno sodelujejo pri delu za lepo prihodnost nove pokrajine, je v imenu pričujočih spregovoril nekdanji ban g. dr. Natlačen ter dejal:

»Gospod Kraljevi Komisar! Slišali smo besedilo odloka, s katerim se na slovenskem ozemlju, zasedenem po italijanski vojski, ustanavlja Ljubljanska pokrajina. Ta odlok napoveduje z ozirom na etnične posebnosti prebivalstva te pokrajine, njeno zemljepisno lego in njene krajevne potrebe avtonomno ureditev, v cemer vidimo zagotovilo možnosti za etnični obstanek in razvoj slovenskega prebivalstva. To nam daje povod, da vam izročimo adresu, naslovljeno na Njegovo Ekselencio Predsednika vlade gospoda Mussolinija.«

Koledar je objavil celotno besedilo spomenice, mi pa se bomo omejili le na besede najspostljiveje vdanosti in zahvale »za plemenite in posebne ukrepe, ki ste jih uvedli za naše ozemlje in ki bodo za nas varno jamstvo življenja in zagotovitev bodočnosti našega prebivalstva. Spoštovanje našega jezika in nase kulture prica, s kako vzvišenim pojmovanjem rimske pravčnosti ume Fašistična Italija vladati narode, ki so pod njenim varstvom. Duce, slovensko prebivalstvo bo dokazalo se bolj v dejanju svojo zahvalo in vso svojo lojalnost.«

Spomenico so poleg nekdanjega bana dr. Marka Natlacena podpisali se nekdanji ministri Ivan Pucelj, dr. Franc Novak, Ivan Mohorič in

dr. Andrej Gosar, nekdanji senator dr. Gustav Gregorin, nekateri nekdanji poslanci, rektor ljubljanskega vseučilisca, ljubljanski župan in predsedniki nekaterih ustanov na območju Ljubljanske pokrajine.

Petega maja so se v palači Visokega Komisariata zbrali župani vseh slovenskih občin, ki so sodile v Ljubljansko pokrajino. Na njej je ljubljanski župan dr. Jure Adlešič prebral posebno poslanico slovenskih županov duceju, ki jo je podpisalo vseh 105 županov. V imenu prebivalstva so znova izrekli »svoje veselje in ponos, ker so bili slovenski kraji priključeni Kraljevini Italiji. Duce! Rimske postave so resnično dale mir in pravico temu prebivalstvu ter so globoko segle v srca vseh sodržavljancev, kateri bodo s svojo popolno lojalnostjo in vdanostjo ter s svojim prizadevanjem dokazali, da so tega vredni.«

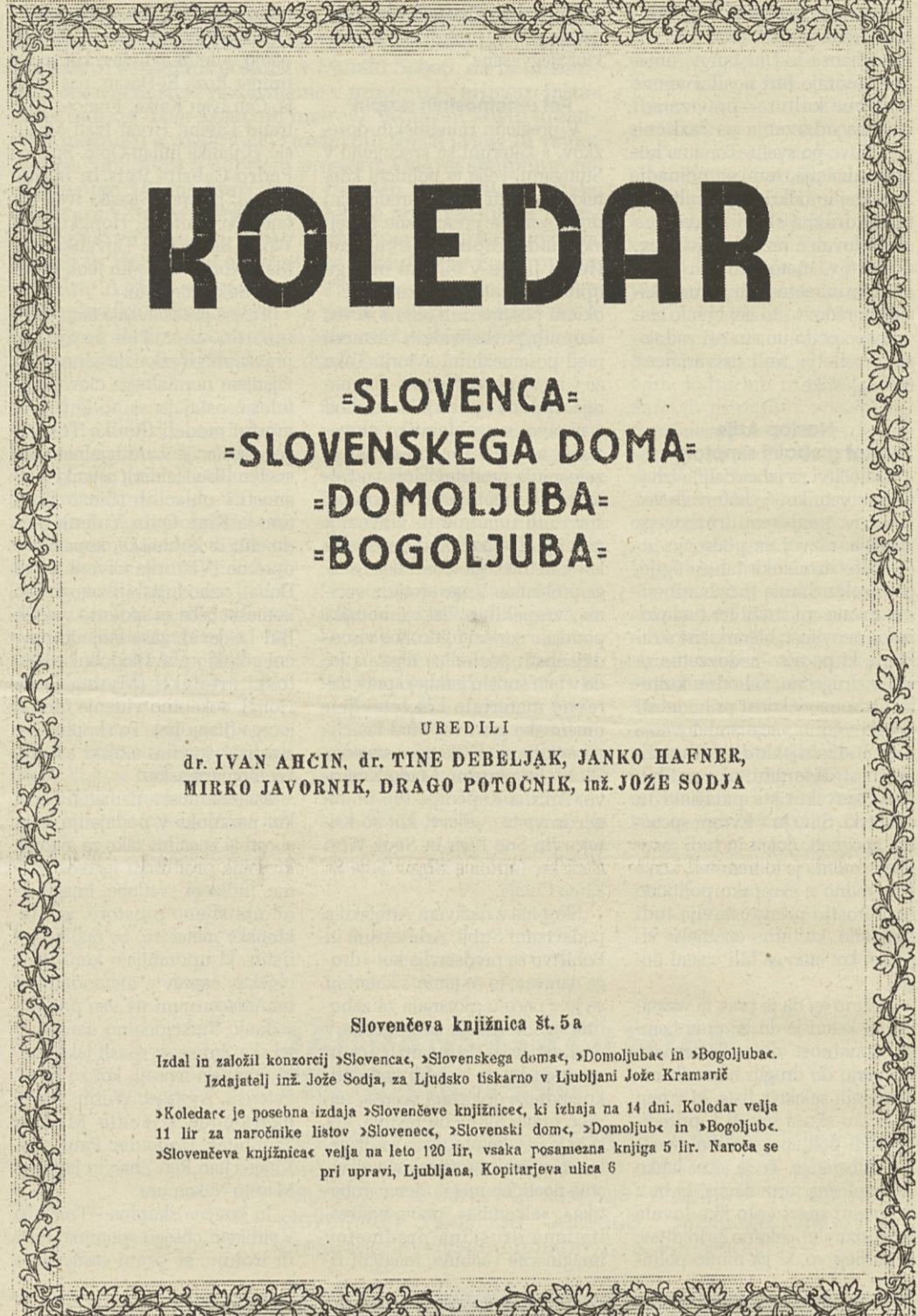
Pri duceju in papežu

Potem ko koledar piše o »Ducejevi skrbi za Ljubljansko pokrajino«, ki se je med drugim kazala v določitvi »zadostnega kredita, s katerim naj bi se cimprej dozidali potrebni paviljoni in ljubljanski bolnišnici, dovršila vsa dela pri vseučiliscu ter se izpolnila naša cestna mreža«. Ljubljansko pokrajino je obiskalo več ministrov, med njimi tudi minister za javna dela eksc. Gorla in prosvetni minister eksc. Bottai.

Koledar nato opisuje ustanovitve in delo sosveta, ki ga je visoki komisar prvič sklical 4. roznika in je bil spet skoraj v celoti posvečen besedam »spostovanja Vladarju in Duceju, ki je pokazal toliko dobrohotne skrbi za novo pokrajino«. Dva dni po seji so člani sosveta odpotovali v Rim, kjer jih je sprejel tudi sam duce. Član sosveta dr. Natlačen se je kot »tolmač članov sosveta in vsega slovenskega prebivalstva Ljubljanske pokrajine« v slovenskem in italijanskem jeziku se enkrat zahvalil duceju ter ponovil »izraze iskrene in spostljiveje vdanosti ter popolne lojalnosti vsega prebivalstva«.

Člane sosveta je v ponedeljek, 9. roznika, sprejel tudi papež Pij XII., ki je vsakemu članu ponudil roko ter Petrov prstan v poljub, nato pa jih je takole nagovoril:

»Srčno nas veseli, da vas moremo sprejeti v svoji hiši, ko že poznamo vas in vašo mesto. Z veseljem se spominjamo, kako prijazno ste nas sprejeli na naši poti na evharistični kongres v Budimpešti. Za vse tisto se vam iz srca zahvaljujemo, vse iskreno pozdravljamo, vas posameznike, tiste, ki jih zastopate, ter vse prebivalstvo ljubljans-

Naslovna stran Koledarja Slovencev knjižnice za leto 1942

ske skofije. Ostanite trdni in goreci v veri ter stanovitni v krščanskem življenju. Iz srca vam podeljujem apostolski blagoslov.«

Pisci Koledarja so posebej omenili, da je švicarska garda izkazala delegaciji vojski pozdrav tako ob prihodu kot tudi ob odhodu. Člane sosveta je sprejel tudi minister - tajnik stranke eksc. Sereni.

Tudi druga seja sosveta je minila v znamenju zahvale članov duceju, ki je »ob zadnjem sprejemu spregovoril besede, katere so Slovence zadele globoko v dušo«. Na tretji seji je Visoki Komisar sprožil vprašanje, kako Ljubljano preskrbeti z mlekom, da bi ga bilo vsaj za otroke in bolnike dovolj. Vnovič je razložil, »vse pravice, katere je dal Ducejev dekret«, ki pa se »nikjer ne bodo smejele napačno razlagati kot znamenje sibičnosti«.

Na eni od sej sosveta »se je Visoki Komisar v svojem govoru spominjal v ganljivih besedah smrti Mussolinijevega sina Bruna, ki je kot letalski castnik padel v izvrševanju svoje dolžnosti za domovino«.

Visoki Komisar je do konca leta izdal vrsto ukrepov in uredb, s katerimi naj bi zagotovili »mimemu prebivalstvu neovirano delo, varnost imenovine in življenja«. Smrtna kazen je bila zagrožena vsakomur, ki bi ogrozil varnost italijanske oborožene sile, organov civilne uprave in policije«, pa tudi zoper vsakogar, »pri komer se dobe pro-

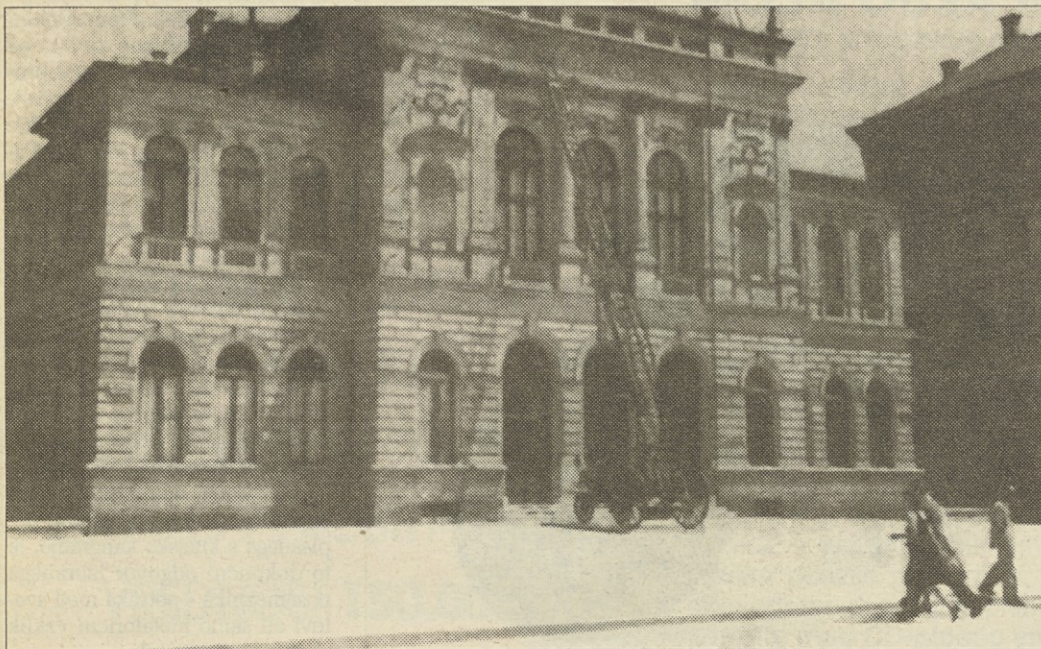
glasi, emblemi, znaki ali drugi prevratni propagandni material«. Za kazniva dejanja po tej uredbi so sodila po naglem postopku izredna sodišča treh članov.

Na koncu Koledarja so uredniki zapisali: »S temi vrsticami smo skušali podati obrise glavnih zgodovinskih dogodkov, ki so se zgodili pri nas od cvetne nedelje naprej. Preživljali smo res zgodovinske dogodke, ki se jih slovenski narod zdaj v celoti pravilno zaveda ter jih tudi pravilno presoja. V zvezi z veliko zamisljivo o naši avtonomni Ljubljanski pokrajini trdno zapupamo v boljše prihodnost. Zave-

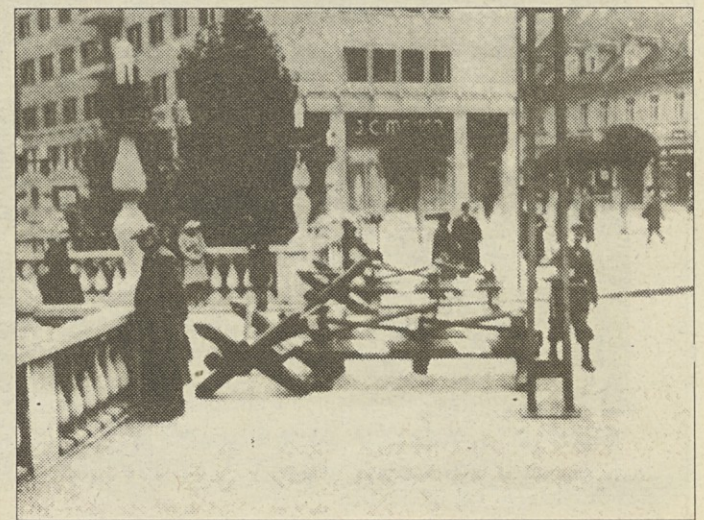
dati pa se seveda moramo tudi, da moramo pri naporu zanj tudi sami trdno in smotno sodelovati, kakor morajo pač delati ljudje, ki jim je mar lastne bodočnosti.«

Pripis: Vsebinska Koledarja lepo kaže, kako se je stopnjevala vdanost tudi s tem, da so na začetku pisali civilni komisar z malo začetnico, čez čas, ko je postal Visoki Komisar, pa ze z veliko. Duce kot naslov za voditelja italijanske fašistične stranke so od vsega začetka pisali z veliko začetnico. Italijanski funkcionarji v pokrajini so kmalu postali ekscelence.

France Trebčan

Snemanje slovenskega napisa z Narodnega doma v Ljubljani

Okupirana Ljubljana 1941

	NEKD. BRIT. POP GLASBENIK (MARTIN)	AM. FILM. KOMIK OLIVER HARDY	OGLASANJE KOZ	?	ČESKA PRITRDLJENICA	VISINSKA TOČKA NA ZEM-LJEVIDU	SKUPINA ZIVALI	DIMO-LOVEC	UMETNI MEDNA-RODNI JEZIK	KLIN V OSI (iz črk KUENL)	REKA SKOZI JESI V SR. ITALIJI	POTOMEC BIBL. OČAKA SEMA	
MASIVNI LES													
IT. FILM. IGRALKA													
IME NJIVE (NA SPECIALKI)													
PESNIK					AVSTRIJ. POROČEVAL. AGENCIJA ONSAGER				IT. NAFTNI KONCERN				
DORTMUND ? MEMCIJA		ETUI				RDEČA POLJSKA CVETICA	ZNAMKA JAP. UR						
POKRAJ. V SEVERNO-NEMSKEM NIZAVJU		PESNIK GRUDEN	DIVJA KOZA INDIJANSKI BOG					MESTO NA J. MADZAR.			VZDEVEK HRV. LATINISTA VLAČICA	AFRIŠKI MRIHOVINAR	SESTRIN MOZ
											KRISTUSOV MONOGRAM POZITIVNA ELEKTRODA		

avtor: SIMON LENARČIČ	NERESNICNA, ZLONAMERNA IZJAVA	SUHA KOBILA (po Don Kihotovem konju)	AM. RAP GLASBENIK IN FILM. IGRALEC	GL. MESTO JEMNA	VAS PRI TERMAH ČATEZ	VEZNIK	VESTI, POROČILA	DEL INDUSKEGA OCEANA	GL. MESTO BANGLAD. MOZOLJAVOŠT	PREPIR, PRETEP	STARA SUMERSKA PRESTOLNICA		
RIM. MUČENEC, KI GODUJE 25. OKTOBRA								ZAHTEVA PO RAZVELJ. IGRE PRI KARTANJU	PRIVRZENKA ARJUEVEGA NAUKA				
MESTO OB LAGU MAGGIORE V SVICI								JUDOVSKI KRALJ IFIGENIJIN BRAT	DRŽAVA V VZH. AFRIKI				
JUDOVSKA SEKTA (iz črk SIENE)						NEM. SMUČARKA (MIRIAM)		ZACETEK DIRKE MASCOBNO TKIVO	ČIK AM TV. MAGNAT TURNER				
M. IME (iz črk LITVA)						RIM. BOG. JEZE ZNAČAJ		ANG. M. IME (v bes. POSTUMEN) JOKAI	MUSLIM. M. IME				
GLAVNI STEVNIK			REKA NA ČESKEM IN POLJSKEM	AM. FILM. REZISER (THOMAS)				ZE DONG MESTO NA Z. TAJSKEM	GL. MESTO BANGLAD. MOZOLJAVOŠT				
POČELO TAOIZMA				?				VRSTA ZITA IAN SMITH	IZPUŠCAJ PRED IZBRUHOJOM BOLEZNI	MORSKI KOLOBARNIK	SKOT. FILM. IGRALEC (DAVID)	PTICA SEVERNIH MORJ. NJORKA	MATI GR. BOGOV
GENOVSKI DRŽAVNIK DORIA						PRITOK PADA LADKO KOROSEC		VRSTA KMEČKEGA ORODJJA					
3 SVIC. DRAMATIK (JOHANNES)					VLEKA			BRIT. POP SKUPINA					
					NEZNANKA V MATEMATIKI			REKA V GRUZIJI, RION					
							NOVINARKA FALLACI	NAJHRABREJSI GR. JUNAK PRED TROJO	PREBIVALKA KRASA 9. TON OD OSNOVNEGA				
									ZADNJI CELJSKI GROF	VRSTA TRAVE	ZATOEK EMIL BRIT. GLAS. ZALOŽBA		REKA NA DOLENJSKEM

	MONGOLSKI VLADARSKI NASLOV	TRAVA Z VELIKIMI KLASI BABICA	PLOSCATA MORSKA RIBA	? DE JANEIRO 5 MOJZES. KNJIG	REDAKTOR V ZRAKU RAZPRSENA TEKOCINA	HRV. HUMORISTKA	IVAN TAVCAR	PERZUKE	EKSOTICNI PLAZILEC (v besedi KARAVANA)	IGRALKA MIRANDA STARI GERMANI	RONALD REAGAN ODTENEK	KITAJSKO GLASBILLO S STRUNAMI	BRIT. GLASBENIK (BRIAN)
PLOD KOKOSOVE PALME													
GRENKI LIKER													
POKRAJINA V JUŽNI AFRIKI													

Gesla prejšnje nedeljske križanke

počitnice na snegu, slovo od starega leta, prvi januar, gorski kolesar, smučarka

Rešitev prejšnje nedeljske križanke

AKIRA, POB, SPOR, KOMIK, ORA, ERNA, ARPA, ALES, UVOD, NEEDINOST, LIMA, NT, NANTES, JAR, POČITNICE NA, AS, SNEGU, SAS, BANTU, VIKONT, BEDUIN, ISKANJE, OSPČAN, AKA, SLOVO OD STAREGA LETA, RAC, LASALE, LOMONOSOV, AVAL, AMONITI, ELEKTOR, MO, ATO, VESNAN, LESARKA, INK, ERIN, ICEK, JEANNIE, SKI, MEKINJE, ŽAR, TO, TAT, ALEKSA, OAZA, OVCA, UNIATSKA CERKEV, NOČ, KOL, ANA, STEN, ERO, AB, TR, GORSKI KOLESAR, SMUČARKA, STRAST, ADE, NATIK, TA, LEROS, OLIKANEC, KANAANKA, ASANA, AUE, KLEN, RANAR

Horoskop

zapisal
B. R. K.

OVEN 21. 3. - 20. 4.: Tarnali boste zaradi nezadovoljivih učinkov vaše vsakdanje tlake. Poskusite izjemoma narediti prav nasprotno, kot vam velevajo tekmeči, pa boste zagotovo učinkovitejši.

BIK 21. 4. - 20. 5.: Če po tednu dni ste pozabili in zavrgli več kot pol novoletnih nacrto. Naslednjič namesto nacrtovanja raje delajte, pa boste v tem času opravili pol dela.

DVOJČKA 21. 5. - 21. 6.: Ugotovili boste, da bi bilo podarjen dneve najbolje izkoristiti za nekaj, kar ne zahteva napenih posebnih priprav. Za zamisel se bo bo navdušil tudi partner, zato vama bo lepo.

RAK 22. 6. - 22. 7.: Odkrili boste, da je bilo narobe to, da ste sploh nacrtovali - prepustili bi se valovom improvizacije in brezskrbne intuicije, pa ne bi zgrosili niti za las.

LEV 23. 7. - 23. 8.: Vase skrite želje se kažejo tudi v vrednostnih sodbah o vremenu. Ko zelite proč, je sneg slab, ko zelite ostati, je dober. Tezavo boste resili, se preden bo docela skopnel.

DEVICA 24. 8. - 22. 9.: Kljub utrujenosti se boste zvečer pritoževali, da je dneva že konec in da vas sitnobe nagovarjajo spat. Ponocujte do zore, pa boste jutri legli spat s kurami.

TEHTNICA 23. 9. - 22. 10.: Vasa pustolovščina bo čudovita. Moralnega macka ne bo, zato pa vas bo mučil ljubezenski. Prespita ga v dvoje, pa bo minil tudi ta. Naslednjič si avanturo privoščite kar v domači postelji.

SKORPIJON 23. 10. - 22. 11.: Popoinosti navadno ni mogoče izpopoiniti, razen če je namišljena. Ker je tudi vaša taksna, boste z njo imeli veliko dela in preglavic. Čimprej je odmislite, pa boste hitro na cilju.

STRELEC 23. 11. - 21. 12.: Spoznanje, da se je partner spretno izmuznil iz družinskega gnezdeca, vas bo sprva jezilo, nato pa boste kar zareli od zadovoljstva, da se končno lahko v miru posvetite sebi.

KOZOROG 22. 12. - 20. 1.: Komaj si boste izprosili dovoljenje za srečanje s staro simpatijo. A ko se ji boste približali, se boste v trenutku ohladili. Pa ne zaradi mrzaca; simpatija namreč ne bo sama.

VODNAR 21. 1. - 19. 2.: Pretirano prizadevanje, ki ga boste izrazili v želji po spoznanju skritih kotičkov svojega bližnjega, bo učinkovalo prav nasprotno. Bolj boste rinish vanj, bolj se bo zapiral.

RIBI 20. 2. - 20. 3.: Pršli si boste na jasno s stevilnimi svojimi temnacnimi mislimi in vzgibi. Osvetljeni bodo skopneli kot sneg in vas naredili lahkotne kot pomladno ptico. A nikar ne posnemajte kukavice.

PORTUGALSKA

Ko se veter ujame v »vrteča se jadra«

Mlinarska obrt sodi med najstarejše

Na Portugalskem, nedaleč od obale Atlantskega oceana, vrh zaobljenih gricev stojijo že na prvi pogled zapuščene zgradbe, ki se najbolj spominjajo na stolpe porušenih gradov. Le tu in tam krasi kaksnega tudi leseno ogrodje, po katerem je moč slutiti, da so to propadajoči mlinci na veter.

Zal se je v večini mlincov leseno kolesje že zdavnaj ustavilo. Tako večina tovrstnih mlincov služi le se kot lokalna zanimivost, ki s svojo cokato, v belo odeto postavo in v nebo strlecimi golimi krili zaman upa, da bodo neprestani sunki vetra ponovno zavrteli s pajčevinami omreženo kolesje.

Težki mlinski kamni na tak način meljejo le se redko kje, zato sem se se toliko bolj razveselil elegantnih belih veternic, ki so se veselo vrtele nedaleč od velikega mesta Porto.

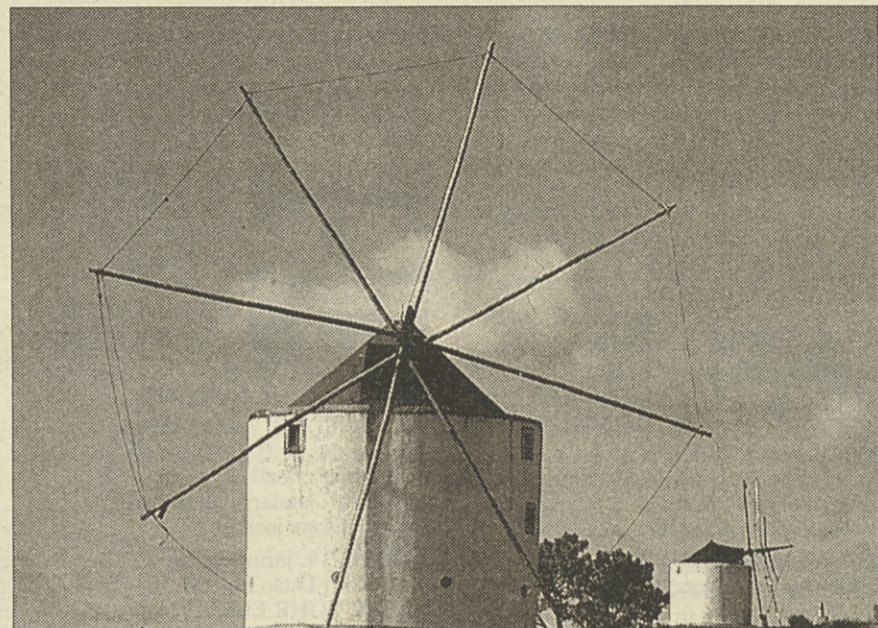
Pri mlinarju

»Bom dia - dober dan«, sem pozdravil in moza-

kar, ki se je predstavil za Antonia, me je takoj zasul s plazom na uho prijaznih besed. Kljub neznančevi zgovornosti sem povabilo v mlin razbral

prostora za nekaj vrec zlatorumenega zrnja in nekaj radovednih obiskovalcev. »Slednjih nikoli ne manjka,« mi je potrdil Antonio in mi skušal ra-

mlin na veter ena najlepših podob v enolično valoviti pokrajini. Ni mi bilo težko razumeti Antoa, ki se vztraja pri starem načinu mletja. Ze ob be-

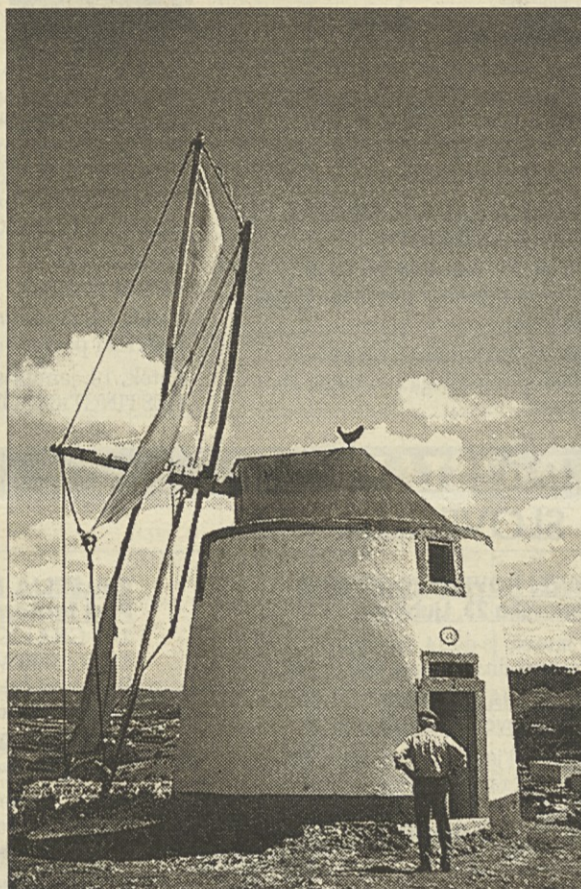
Se bodo vetrnice še kdaj zavrtle?

predvsem iz kretenj, ki niso dopuščale nobenega dvoma. Prijazni mozakar me je vabil, naj vstopim v majhno belo zgradbo. Antonio mi je ponosno razkazal notranjost majhnega mlina, v katerem je poleg mlinskih koles in na videz zapletenih lesenih zobnikov, ki skrbijo za pogon, komaj se dovolj

zložiti, kako deluje mlin. Način delovanja je pravzaprav enak kot pri vodnih mlinih, le da namesto vode teka kamnita kolesa, ki drobijo zrnje, poganja veter. Veter zna biti včasih tudi muhast, toda ko se enkrat upre v velika bela »jadra«, ki preko lesenih prenosov vrtijo mlinske kamne, je

znem srečanju je bilo videti, da mu je mlin v največje veselje. Pa ne le zaradi moka, ki je zmleta na star način veliko boljša od industrijske. Slikoviti mlin je tudi privlačna atrakcija za turiste, ki radi poklepetajo s starim mlinarjem, tako da mu gotovo nikoli ni dolgčas.

Igor Fabjan

Antonio in njegov mlin (Foto: Igor Fabjan)

Patricia danes skrbi za ugled priimka Hitchcock

PODLISTEK

Spomini otrok legendarnih hollywoodskih igralcev (5)

Kot deklica ni zamudila niti enega snemanja

Patricia Hitchcock o Alfredu

Patricia Hitchcock živi v razkošni vili v bližini Santa Barbare v Kaliforniji. Vilo obkrožajo zelene trate, ki jih vzdržujejo kot najprestižnejša igrišča za golf. Obdala se je s kopico starih fotografij s spomini na srečno družinsko življenje in slavnega očeta.

»Kot edinko so me stari vedno jemali s seboj. Preden smo se preselili v ZDA, smo živeli v Angliji in velikokrat potovali v Francijo, Švicco in Italijo. V prostem času je oče veliko bral, večinoma zivljenjepise in detektivske zgodbe. Vsako soboto si je vzel čas in me spremljal pri nakupih. Nanj imam čudovite spomine. Z očetom sva si bila

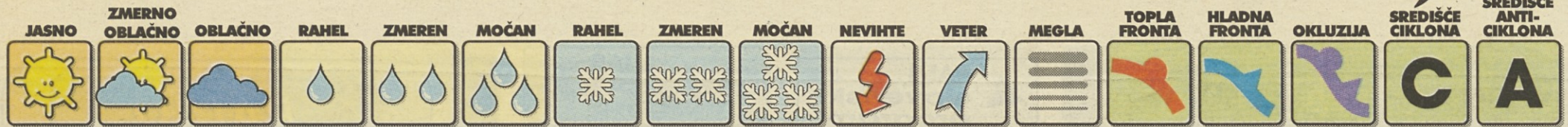
zelo blizu, zato v njem nisem videla genija, temveč navadnega cloveka. Ko sem bila majhna, me je mama vozila na prizorišča, kjer je snemal filme. Mislim, da nisva zamudili niti enega snemanja. Sama sem pri tem uživala, saj sem si vedno zelega postati igralka. Po solanju na dveh newyorskisolah leta 1943 in 1945 sem se odločila za kraljevsko akademijo dramske umetnosti v Londonu. Ko so me vprašali, ali želim obdržati svoj ameriški naglas ali se naučiti angleškega, sem odgovorila, da bi rada obnovila svoj angleški naglas in igrala 'angle-

ske' vloge, kar se je kasneje tudi uresnicilo.

Leta 1949 je oče posnel Stage Fright, v katerem sem odigrala zelo majhno vlogo. Potem me je uporabil kot dvojnico za tvegane prizore z avtom. Z njim sem posnela se dva filma, North By Northwest in Psiho. Poleg tega sem nastopila v nekaj televizijskih filmih. Nato sem se poročila z Josephom O'Connellom in rodila dve hčerki, Mary in Thereso. Kariero sem nadaljevala z nekaj reklamnimi filmi za pivo in računalnike, leta 1980 pa sem snemanja dokončno opustila. Danes s hčerkama skrbim za ugled priimka

Hitchcock. Veliko pozornosti posvečamo temu, kje ga uporabljajo. Vse, kar je povezano z njegovimi filmi, hrani Motion Picture Academy. Obstaja eno samo Hitchcockovo gledališče in le dva dobrodelna sklada nosita njegovo ime. Včasih si z vnukinjami ogledujemo njegove filme. Tudi onidve imata najraje Rebecca in Notorious. Manj jima je vsek pradedkov najljubši film Shadow of a Doubt. Oče je bil resnično navdušen nad zgodbo o iztirnju, ki siri nasilje v majhnem zaspanem mestu.«

(Se nadaljuje)

VREMENSKA SLIKA

Nad severnim Sredozemljem je ciklonsko območje. Z jugozahodnimi vetrovi v visinah nad naše kraje priteka topel in vlažen zrak.

Podatke pripravlja in posreduje Hidrometeorološki zavod.

DOLŽINA DNEVA

Sonce bo vzšlo ob 7.44 in zšlo ob 16.33. Dan bo dolg 8 ur in 49 minut. Luna bo vzšla ob 15.30 in zšla ob 03.32.

ONESNAŽENOST ZRAKA

	6.1	5.1
Ljubljana Bežigrad	26	42
Trbovlje	35	96
Zagorje	35	70
Hrastnik	-	-
Veliki vrh	37	9

Mejna imisijska vrednost: 350 mikrogramov/m³
Kritična imisijska vrednost: 700 mikrogramov/m³

BIOPROGNOZA

Predvsem popoldne bodo vremensko občutljivi ljudje imeli manjše težave s počutjem in tudi spanec bo nemiren.

SNEŽNE RAZMERE

	cm
Mariborsko Pohorje	100
Golte	70
Rogla	120
Kope	70
Cerkno	80
Kranjska gora	50
Kanin	190
Ivarcko-Osven	70

Na omenjenih smučiških napravah obratujejo. Nočna smuka: Ivarcko-Osven in Straža na Bledu do 20. ure; Ljuboje od 14.30 do 19. ure. Tekaske proge: Rogla, Kope, Kalic, Ulovka, Logarska dolina, Mariborsko Pohorje, Rog Crnosnjice, Golte, Kranjska Gora, Cerkno, Soriska planina, Kalic, Sodražica, Ivarcko-Osven in Vogel (delno). Za dostop do Mariborskega Pohorja ter, Rogle in Dolin je potrebna zimska oprema.

TEMPERATURE IN VIŠINE SNEGA V GORAH

Višina (m)	Temperatura (°C)	Višina snega (cm)
500	3	80
1000	2	30-50
1500	1	160-185
2000	-1	-
2500	-3	-
2864	-4	-

Tveganje pred snežnimi plazovi je veliko. Največje je v gorskem svetu zahodne Slovenije, kjer je zapadlo največ novega snega. Na območjih, kjer so velike količine napihanega snega, je tveganje lokalno 4. stopnje, sicer po visokogorju pa 3. stopnje po evropski petstopenjski lestvici. Razmere za obisk visokogorja niso primerne.

DANES

JUTRI

SVET / SLIKA PRI SLIKI...ZGODBA PRI ZGODBI...PA SE RES JE

Orjaški delfin Keiko se danes odpravlja prostosti naproti

MEXICO CITY - Tokrat resničnost posnema fikcijo. Keiko, orjaški delfin, imenovan orka ali sabljarica (na posnetku AP s svojo trenerko), ki v filmu Free Willy najde svoje naravno okolje po zaslugi nekega dečka, se bo danes tudi v resnici odpravila prostosti naproti. Iz mehiške prestolnice, kjer je bil največja privlačnost velikega zabavišnega parka, bodo Keika odpeljali v Newport, glavno mesto ameriške zvezne države

Oregon. Za zahtevni prevoz bodo uporabili letalo hercules c 130, na katerega bodo natovorili ogromni akvarij in vanj položili družabno in bistro zival. Izvedenci upajo, da bo Oregon zanjo pomenil konec njene »javne vloge« in začetek prevzgoje, ki bi se morala končati s Keikovim skokom v odprto morje. Operacijo je z denarjem, ki jo je Keiko zaslužil kot filmski igralec, finansiral sklad Free Willy fundation.

Zapornice rojevajo priklenjene na paznika

LONDON - Mlada noseča ženska, ki je trenutno zaprta v neki londonski ječi, je rodila otroka priklenjena na paznika. Pripeljali so jo v bolnišnico, vendar je bila vse do zadnjega priklenjena na roko paznika. Porod so na skrivaj snemali, v petek zvečer pa jih je predvajala britanska televizija Channel 4. Kot je bilo pričakovati, so posnetki priklenjene porodnice vzbudili val polemik. Poleg združenj, ki se zavzemajo za zaščito človekovih pravic, je protestiral sindikat babic. Po njegovem mnenju se odločitev, da zapornice rojevajo v pričlo paznikov, že nagiba k voyeurizmu. Oglasili pa so se tudi politiki, tako so npr. laburisti izjavili, da je tak odnos do zapornic povsem nesprejemljiv za družbo, ki naj bi bila demokratična. Uprava zapora pa je vztrajala pri trditvi, da nikakor ne gre za kršitev pravic zapornic, tako strog nadzor pa je potreben, ker se je v preteklosti že zgodilo, da so zapornice-nosečnice pobegnile iz bolnišnice.

Stari Yugo za vsako rabo

LOS ANGELES - Kot avtomobil ni bil nič posebnega, lahko pa postane zelo eklektičen. Stari Yugo, ki ga je izdelovala avtomobilska tovarna Crvena zastava in ki so ga izvažali tudi v ZDA, je protagonist svojevrstne raz-

stave, ki so jo studentje Visoke sole za likovno umetnost iz Los Angelesa pripravili za vsakoletni avtomobilski salon v tem mestu. Yugo je tako postal telefon (na sliki zgoraj) ali celo toaster. (Telefoto AP)

Diani se z razvezo še ne tako mudi, kraljičin nasvet pa jemlje zelo resno

LONDON - Počasi, kot vse dobre televizijske nadaljevanke, se odvija tudi neskončna zgodba med britanskim prestolonaslednikom Charlesom in njegovo ločeno ženo Diano. Ko je že vse kazalo, da je tudi lady D. do cimprejnega zaključka neposrečene zveze s Charlesom, se pravi do razveze zakona, pa naj bi

si plavalas Diana spet malo premislila. Kot piše v včerajšnji izdaji The Sun, je lady D. sporočila kraljici, da se na vrat na nos ne misli razvezati. V istem pismu pa naj bi Diana še sporočala zaskrbljeni materi, predvsem pa kraljici, da namerava zelo resno obravnavati prejete nasvete. Diana se je zelo vljudno zahvali-

la za kraljičino pismo in za nasvete, predvsem pa ceni dejstvo, da je Buckingham Palace ne sili v hitro odločitev. In predvsem te možnosti, se pravi dovolj časa za premislek, se namerava vse bolj samozavestna princesa poslužiti. Na včerajšnje pisanje časopisa The Sun Buckingham Palace se ni reagiral.